

Tijdschrift over de Migrantenproblematiek
Tweemaandelijks (behalve juli/aug)

V.u.: D. Dumlugöl Ser-
geysstr. 4 - 3020 Herent

amsab
Instituut voor
Sociale Geschiedenis
ATSR 34

- * Jaaroverzicht Migratie
- * Vrouwenwerking Casa Blanca
- * Materialenbank Leermiddelen

BAREEL

jg 11 - nr. 43 - sept. 1988

60 fr.

Rechtzetting

Door een slip of the fotozetmachine kwamen er op blz. 18 in vorig nummer maar liefst twee fouten in het adres van Türk-Danış terecht. Een uitzonderlijke prestatie, al zeggen we het zelf. Om te bewijzen dat we in het geheel niets tegen Türk-Danış hebben, proberen we het nog eens:

Türk-Danış, Kartuizerstraat 60,
1000 Brussel. Tel. 02/512.95.56
Dus.

Bareel

een uitgave van
v.z.w. V.O.CO.M.

Hoofredacteur:

Emiel Vervliet

Kernredactie:

Miek Aerts, Veerle Hobin, Eliane Peytier, Piet Van Avermaet, Lode Van Loock.

Vaste medewerkers:

Houssein Boukhriss, Frank Caestecker, Franca De Bruyne, Mark Maes, Luk Michiels, Frank Moulaert, Mark Naudts, Didier Vanderslijcke.

Werkten mee aan dit nummer:

G.K., Hilde Keteleer, Rita L'Enfant

Foto's:

Johan Proot, Archief Bareel, Bewogen Fotografen, Piet Van Avermaet.

Tekeningen:

Guido Holemans

Druk:

De Wrikker, Antwerpen.

Redactie en administratie:

Pol Kongs

Poststraat 156

1030 Brussel

tel. 02/217.11.14

Abonnementen:

Je kunt je abonneren op Bareel door overschrijving van 300 fr. op rekeningnummer 001 - 0967311 - 06 met vermelding 'abonnement Bareel'.

In dit nummer

De "Look"-generatie	3	Casa Blanca	18
Jaaroverzicht Migratie		De Materialenbank	22
cijfers	6	Vormingskursussen	25
nationaal beleid	10	Dokumentatie	26
de Vlaamse Gemeenschap	11	Aktiviteiten	28
Europees beleid	14		
vluchtelingenwet	15		

COLORIEK

Wat hebben Marleen Gordts en Leo Apostel gemeen? Of Kamagurka en Mgr De Hovre? Johan Verminnen, Phil Bosmans, Jacky Munaron? Zij, en met hen heel wat andere bekende Vlamingen, schaarden zich achter de doelstellingen van *Coloriek*. Onder deze titel werd ter gelegenheid van de gemeenteraadsverkiezingen een campagne gestart om Brussel met zijn migrantenrealiteit positief te benaderen. Een campagne met een mooi kleurtje 'om de ongenueerde beeldvorming over een veelkleurige samenleving in vraag te stellen en positief te helpen ombuigen', zeggen de initiatiefnemers.

In een oproep aan de Brusselse politici vraagt *Coloriek* om zich te distancieren van degenen die het migrantenthema misbruiken en zo vreemdelingenvrede en -haat aanwakkeren. Men vraagt hen tevens in hun eigen partij aan te sturen op richtlijnen en in Brussel een welvoegelijkheidsconsensus na te streven. Ze kunnen het logo van de campagne in hun verkiezingsmateriaal opnemen.

Coloriek kijkt echter verder dan de gemeenteraadsverkiezingen lang zijn. Het is een *public image*-campagne, die zich richt tot alle Brusselaars en komaf wil maken met de zwart-witte kijk op gekleurde medeburgers.

In dit nummer vind je een affiche van *Coloriek*. Vooral aan mensen uit het Brusselse willen we vragen die als vensteraffiche te gebruiken, ook — en helemaal uitgesloten is dat niet — als ze zelf niet van Molenbeek zijn.

"Le look c'est une mode qui démode ..."

DE "LOOK"-GENERATIE

Hoe kun je beter de indruk hebben tot een andere gemeenschap te behoren dan door dezelfde herkenningstekens te dragen? Kleding maakt deel uit van die eenvoudige, maar duidelijke identifikatiemiddelen. Tegelijkertijd is het één van die tekens, waarop het voor een migrant zeer moeilijk is af te stemmen, vooral als zijn eigen godsdienst heel wat verboden op dit vlak kent.

Voor enkele Marokkaanse vrouwen die ik ontmoette, is de westerse kleding het symbool geworden van een veroverde vrijheid en van de omverwerping van de waarden van hun ouders.

Kleding, een middel om onafhankelijk te zijn?

Dat beweert Rachida tenminste. Rachida, 30 jaar, sinds kort in België, heeft begrepen dat de overgang van de *djellaba* naar de lange broek en naar minder verhullende kleding haar een gemakkelijke houding kan geven, verleidelijker kan maken, haar anders tegenover mannen doet staan. "Voor veel mannen betekent de Koran naleven ook zijn vrouw aan de blikken van anderen onttrekken, maar tevens de communicatie met de anderen verhinderen. Dat is een middel om te belletten dat zij een ander leven gaat leiden dan dat van vrouw aan de haard. Ik wil me kleden zoals de Belgische vrouwen, me losmaken van thuis en me integreren in een open milieu, waar Belgen en Arabieren zich tolerant ten opzichte van elkaar opstellen."

Ze vertelt me toch ook over het plezier dat ze heeft als ze af en toe terug

de *djellaba*'s draagt die haar moeder voor feesten maakte. Ze heeft niet de indruk dat ze totaal met de herkomstcultuur heeft gebroken, wel dat ze een beslissende stap heeft gezet die haar helpen zal in haar pogingen zich te integreren.

Rachida's moeder ziet de zaken heel anders. Zij probeert te leven volgens de vanouds gekende tradities, ondanks de emigratie, ondanks het racisme, ondanks de intolerantie tegenover haar godsdienst, die ze ondervindt. Haar dochter heeft de — in haar ogen waardevolle — positie van de islamitische vrouw verloochend. Rachida loopt overal rond op straat, werkt als een man, wil van geen huwelijk of familie weten, wat nochtans haar enige doelstellingen in haar leven zouden moeten zijn. Ze ziet af van de enige dingen die een vrouw werkelijk doen openbloeden ...

Ze vindt het verkeerd van Rachida om zo "al haar schatten aan iedereen te tonen. Korte rokken zijn een provocatie. Je moet er een mysterie rond weven, je moet suggereren en zo weinig mogelijk laten zien om bij de mannen verlangen op te wekken."

Bij het bezoek aan een school met vooral migrantenkinderen (Warmoesstraat in Sint-Joost) tonen de klasfoto's duidelijk dat ook de kinderen zich tussen twee werelden, tussen twee culturen bewegen. Zolang ze door hun moeder worden aangekleed, zie je de combinatie lange broek met rok en sjaal. Als ze zelf beginnen te kiezen, verwestersen de rokken, wordt de broek vervangen door collants en verkorten de jurkjes.

Necha is 11 jaar en van Turkse origine. Ze volgt tekenles samen met Belgische kinderen. In het begin lachten ze haar uit om haar kledij, maar ze heeft hen de originaliteit ervan kunnen duidelijk maken en — ook al is ze vandaag een beetje zoals 'an en alleman' gekleed — ze is fier op de kleurige en gebloemde jurken die haar moeder naait en die totaal verschillend zijn.

Voor de jongetjes van die school zijn kleur en aksent veel belangrijker dan kleren. "In elk geval, wat je ook aantrekt, je zult er altijd als een vreemdeling uitzien." Dit gevoel van onmacht heeft een diepe indruk op me gelaten. Al die erg jonge kinderen, zes tot twaalf jaar, voelen zich minderwaardig, en niet omwille van hun kind-zijn. Ze weten nog niet dat de westerlingen erg veel geleerd hebben van hun contacten met 'die vreemdelingen', ook op het gebied van de mode. Bijna alle originele elementen uit de mode vinden hun inspiratie in Afrika, Arabië of Azië.

Sjaals met oosterse motieven, geknoopte stoffen, bepaalde draperingen. De *dread-locks* die sommigen Amerikaanse vlechten noemen (wat een lapsus!) zijn in Afrika een traditie sinds eeuwen. Met *henna* geschilderde tekeningen op de handen hebben geïnspireerd tot zeer gesofistikeerde maquillage.

Arabische vrouwen hebben de westerse vrouw meer dan één lesje in verleidelijkheid te geven. Je moet maar denken aan de geraffineerde zorgen in de *hammam*, aan alle riten, aan die typisch Marokkaanse *jeux de*

beauté, de gracieuze bewegingen van de Afrikanen, hun manier van dansen. De beeldrijke stoffen van Indische en Pakistaanse vrouwen ...

De migranten in België zijn meesters in het zich uit de slag trekken, vooral op gebied van kleding. Ze kennen alle goedkope adressen, de vrouwen kennen alles van naaiwerk, hun dochters zijn handig en vindingrijk.

Dikwijls openen ze zelf een goed voorziene winkel waar men voor volwassene en kinderen alles vindt: tweede-handse kleding voor verwonderlijk lage prijzen.

Onder elkaar doen ze aan ruilhandel en ze nemen deel aan ruilbeurzen, georganiseerd door liefdadigheidsinstellingen als Vita (een katholieke organisatie, Basilië van Koekelberg) of de protestantse gemeenschap (uit Elsene). Kledingbeurzen zijn er zowat overal in Brussel. Die formule laat toe kleding — afkomstig van giften uit heel België — te kopen aan spotprijzen.

De "*petits riens*" (in de Amerikaanse straat), het *Leger des heils* en ander

re beschikken ook over kledingmagazijnen. De prijs wordt aangepast aan de klant: het is normaal dat diegenen die over de meeste middelen beschikken, het meest betalen. Daarenboven gaat alle winst naar karitatieve acties.

Op een namiddagje 'snuffelen' heb ik de koningin van de recuperatie-kleding ontmoet. *Kran*, een Indische van 30 die sinds een paar jaar in Brussel woont: "Als je over een erg klein budget voor kleding beschikt en als je ervan houdt je leuk te kleden, moet je over een flinke dosis verbeelding beschikken. Tweede-handskleding is een goed middel om veel verschillende kleren te hebben. Je moet wel sluw zijn en een beetje handvaardig. Ik heb nooit enig godsdienstig of familiaal voorschrift moeten naleven op gebied van kleding. Als ik anders ben dan de anderen, is dat niet alleen omdat ik buitenlandse ben. Het hangt samen met mijn persoonlijkheid, maar de kulturele mengeling zit er zeker voor iets tussen."

In de integratiepogingen van de migrantenvrouwen en -meisjes die ik

ontmoet heb, is er bijna altijd een periode geweest dat ze de indruk hadden zich te verkleden, omdat ze zich overhaast alle kenmerken van 'onze mode' eigen maakten, al die evidente tekens die de jonge westerling onderscheiden. Ze hebben zich dikwijls laten beïnvloeden. Ze hebben hun lange haar opgeofferd aan de winstpunten die je scoort met korte, excentrieke kapsels, wat met een sluier niet mogelijk was. Ze hebben zich geworpen op de *ceintures*, wat niet hoorde bij een *djellaba*, een *sari* (Indisch kleding) of een *salva* (Pakistaanse kleding, bestaande uit een pofbroek en een ruime blouse). Ze hebben misbruik gemaakt van nep-juwelen van klatergoud, die doen denken aan de sprookjes van duizend-en-één-nacht, en hen vooral helpen het lot te bezweren. Het is niet de crisis of hun eigen onfortuinlijke economische situatie die hen er zal van weerhouden te schitteren. Beetje bij beetje hebben ze een persoonlijke smaak naar voor geschoven en het straatbeeld verrijkt met hun eigen cultuur. Dat geeft boeiende resultaten.

Zoals *Farida* bijvoorbeeld, een Marokkaanse zangeres, die in Frankrijk woont en die een specifieke look 'Beur' heeft ontwikkeld met de hulp van *Jean-Paul Goude* (verantwoordelijk voor de reclamecampagnes van Lee Cooper en voor de look van Grace Jones).

Enkele van de succesvolste mannequins de dag van vandaag zijn van Arabische, Afrikaanse of Indische herkomst.

De eerste mode-oscar, met veel tamtam toegekend in 1986 in Parijs, ging naar de Tunesische stylist *Azzedine Alaïa*. Hij begon zijn carrière met het maken van *djellaba's*. Vandaag laat hij de westerse vrouwen dromen. Het succes van de kleding die zijn handtekening draagt, is het resultaat van de twee culturen die hij in zich opnam. De verleidelijkheid van die kleding ontstaat door de mengeling van oosterse elementen en Europese soberheid. Zijn jurken doen de rondingen van de dames goed uitkomen, iets wat bij Afrikanen en Aziaten erg op prijs wordt gesteld en wat men dreigde te vergeten met de 'bonenstakemannequins' waar je dwars doorheen kijkt. Hij heeft de slanke taille en de smallere schouders terug mode gemaakt, als antwoord op de zak-rokken en de dokwerkers-schouders ... Hij heeft stoffen en geraffineerde combinaties met typisch Franse elementen verzoend: met strikken, breten, ... Het resultaat is prachtig!

Jongemannen hebben de meest voorkomende 'tekens' uit het *bon chic bon genre* — milieu — overgenomen: mocassins, schoenen met franjes, jeans en *milletvesten*, fatterige, bij voorkeur marineblauwe amoraks, ontworpen om te skiën. Dat zet hen aan tot diefstal en tot allerlei vormen van oplichting. Kost wat kost willen ze lijken op de jonge Belg uit een gegoede familie, ook al geraken ze daardoor op het slechte pad, met alle nefaste gevolgen vandien. Ze denken dat dezelfde kleding dragen voldoende is om aanvaard te worden. Het is paradoxaal dat ze zonder veel scrupules middelen aanwenden om te lijken op hun model, dat het zogenaamde fatsoen, de rijkdom en het succes belichaamt.

Farid, 14 jaar, Marokkaan, vertelt me

dat hij zijn familie op het eind van de maand wat bijspijskert en dat hij zijn uitgangsleven betaalt met wat hij verdient. Hij 'schaft' zich blouses aan uit de nieuwe kollekties, valse *chevignons* of *company* (erg dure vesten, gegeerd bij de BCBG's van de bovenstad), jeans of sweaters. Hij verdient er zoveel mee als zijn vader die agent is bij de MIVB en is daar erg fier op. "Er zijn er meer die dat doen. Later doe ik een winkel open. Het is de enige manier om geen arbeider te moeten worden!" *Farid* is elegant, goed gekleed, helemaal naar het beeld dat hij heeft van de *mec* in wie men vertrouwen heeft. Hij rookt en is een gelegheidsdrinker. Natuurlijk is dat verboden door de islam van zijn ouders. "Maar zoveel te beter! Ik voel me anders, ik ben hier geboren, ik wil hier blijven en heb veel Belgische vrienden."

Ranjit, een Indiër van 25, vindt kleuren het belangrijkste. "Wat ook de manier is waarop ik me kleed, als de mensen fundamenteel racistisch zijn, dan is mijn trui - ook al is het net dezelfde als die van de Belgen - geen visitekaart om geaksepteerd te worden. Alleen de tijd kan de verschillen afzwakken: compromissen van de één of de andere kant, gemengde huwelijken ... zo zijn er meer en meer." *Ranjit* woont met een Belgische samen sinds meer dan drie jaar. Weldra wordt hij vader en daar is hij erg fier op. "Het is een kind van de toekomst. Het zal twee culturen kennen en ik ben van plan veel met hem te reizen. Het zal nooit een racist worden. Binnenkort zullen er heel wat kinderen als hij zijn en ik denk dat het racisme zal afnemen ... Tenminste, dat hoop ik ..."

Voor migrantenkinderen die hier geboren werden, is er meestal geen echte aanpassing aan de Belgische kleding nodig geweest. Die aanpas-

sing is er op een natuurlijke wijze gekomen. Het klimaat en de prijzen hebben hen ertoe aangezet zich te kleden als Belgen.

In streng islamitische families daarentegen, zijn zelf hier geboren kinderen verplicht de tradities te eerbiedigen en soms in *djellaba* of *sjaal* gehuld rond te lopen. Door de Belgen wordt die houding soms beschouwd als een weigering zich te integreren. Ze zien er zelfs een bewijs van racisme ten opzichte van de Belgische bevolking in. Het verschil in kleding vergemakkelijkt klaarblijkelijk de relaties tussen autochtonen en immigranten niet.

Angelina is 27 jaar en Italiaanse. Ze vertelt me dat er voor haar en haar familie minder integratieproblemen bestaan. "Het feit dat we dezelfde huidskleur hebben, dezelfde (katholieke) godsdienst, dat we uit een Europees land komen, heeft ons geholpen ons niet zo verschillend van de Belgen te voelen." De bij Portugezen, Spanjaarden of Grieken meest voorkomende godsdiensten, het katholicisme, het protestantisme of de Grieks-Orthodoxie, voorzien geen strikte kledingregels, zoals dat in de islamitische traditie het geval is. Dat en veel andere omstandigheden (een economisch gunstiger periode bv) hebben ertoe bijgedragen hun integratie te vergemakkelijken.

Alle vrouwen die ik ontmoette en die traditionele islamitische kleren dragen, hebben me gezegd er goed bewust van te zijn welke afstand dit schept bij elke ontmoeting met Belgen. Zij lijden onder het dilemma hun godsdienst te respecteren of zich te integreren in een gemeenschap met een andere godsdienst.

We kunnen maar hopen dat - beetje bij beetje - de verschillen tussen de volkeren op een positieve manier worden beleefd. De mode, een schijnbaar oppervlakkig domein, kan haar steentje bijdragen.

Scindia de BARROS
(bron: *Tribune Immigrée* 24/25)

* Iemand van Arabische origine. De term 'Beur' komt uit het *verlant*, een typisch frans jongerentaaltje, en wordt vrij algemeen gebezigd in Frankrijk (nvdr).

JAAROVERZICHT MIGRATIE

In- en uitwijking van mensen van vreemde nationaliteit. Toestand op 1 jan 1987.

	Tot. Immigratie	Immigra. Man. Vrouw.	Emigratie	Saldo
Italië	2.336	1358 978	3.593	- 1257
Spanje	911	490 421	1.227	- 316
Turkije	1.727	843 884	1.345	+ 382
Marokko	1.775	941 834	1.704	+ 71
Nederland	4.058	2099 1959	3.096	+ 962
Frankrijk	5.213	2620 2593	4.037	+ 1176
West-Duitsl	2.350	1099 1251	2.171	+ 179
Groot-Britt	2.246	1055 1191	2.282	- 36
Ver Staten	2.655	1165 1490	2.844	- 189
Japan	643	336 307	515	+ 128
Azië (- Japan)	3.952	2597 1355	1.760	+ 2192
Zaïre	1.573	871 702	1.377	+ 196
Afrika (- Ma- ghreb, Zaïre)	3.817	2591 1226	2.099	+ 1718
Totaal	39.296	21075 18221	32.683	+ 6.613

Naturalisaties

De cijfers van naturalisaties kunnen sterk variëren van jaar tot jaar. Bovendien zijn de naturalisaties die niet door het parlement moeten bekrachtigd worden, bij deze cijfers niet inbegrepen. Het betreft dan opties voor de Belgische nationaliteit

van jongeren en verklaringen van echtgenoten met een Belgische partner. Een opvallende tendens is de terugval van het aantal genaturaliseerde EG-ers. De genaturaliseerde niet-EG-ers zijn sinds 1985 het meest in aantal. Wellicht is het Europa van 1992 hiervoor verantwoordelijk.

Grote en gewone naturalisaties tot Belg, 1987.

Geboorteland	1985	1986	1987
Algerije	38	46	37
Marokko	241	416	283
Tunesië	36	44	21
Turkije	68	134	100
E.G.	900	1114	504
Totaal	2187	2862	1583

Kinderbijslag

Door de Rijksdienst voor Kinderbijslag werd in '87 een totaal bedrag van 14 miljard fr aan vreemde werknemers uitbetaald. Dit kwam ten goede aan 107.330 gezinnen die voor 244.307 in België verblijvende kinderen een bijdrage ontvingen. Vreemde werknemers hebben dus een gemid-

delde van 2,28 kinderen per rechthebbende. Het aantal kinderen per Belgische rechthebbende bedraagt gemiddeld 1,77. Voor buitenlandse werknemers geldt dezelfde kinderbijslag-regeling als voor Belgische werknemers. Van de kinderbijslag voor vreemde werknemers ging 82,11 % naar slechts vijf nationali-

teitsgroepen: het merendeel naar Italianen, en verder, in orde van omvang, naar Marokkanen, Turken, Fransen en Spanjaarden. Van het totaal bedrag uitgekeerd aan kinderbijslag in 1987, 93,7 miljard, maakt de kinderbijslag aan vreemde werknemers 14,94 % uit.

Daarnaast krijgen 7.824

gezinnen 670 miljoen fr. (of 0,7 % van het totaal) voor kinderen die in het buitenland verblijven. De bedragen die worden uitgekeerd per kind zijn vastgelegd in bi-laterale verdragen tussen het land van herkomst en België.

Immigratie - Emigratie

Sinds '83 is er een lichte aangroei van het aantal inwijkelingen en een verlaging van het aantal emigraties merkbaar. Het migratiesaldo evolueert positief: - 5902 in '83, + 1274 in '84, + 4002 in '85 tot + 6613 in '86. Enkele voorzichtige gevolgtrekkingen: - de terugkeerbeweging naar de traditionele herkomstlanden (Italië, Spanje) stagneert of neemt zelfs af - immigratie komt voornamelijk uit de buurlanden en Afrika. Bij deze laatste groep kunnen we veronderstellen dat er heel wat asielzoekers zijn.

De arbeidsmarkt in cijfers

Arbeidskaarten

afgeleverd aan werknemers van vreemde nationaliteit in 1987. Eerste arbeidskaarten.

	BIJ IMMIGRATIE				ZONDER IMMIGRATIE				TOT.
	A	B	T	%	A	B	T	%	
1985	843	1098	1932	25,5	5302	333	5635	74,5	7.567
1986	806	1425	2231	24,5	6400	458	6858	75,5	9.089
1987	906	1476	2382	22,6	7703	464	8167	77,4	10.549

In 1987 werden 10.549 arbeidskaarten afgeleverd door de administratie voor werkgelegenheid. Dat is meer dan de vorige jaren, maar relatief werden minder arbeidskaarten toegekend aan mensen die naar België kwamen, dan aan mensen die reeds in het land verbleven. Dat betekent dat de (Turkse en Marokkaanse) jongeren steeds nadrukkelijker het merendeel van de 'nieuwe' arbeidskrachten uitmaken. Dat blijkt ook uit andere cijfergegevens.

Nieuwe inwijkelingen komen vooral in Vlaanderen of in Brussel terecht. De aanvragen van gevestigde migranten komen voor de helft uit Brussel (een stad met een jonge migratie, veel niet-EG-ers, een generatie die na de verlengde schoolplicht niet meer schoolplichtig is).

Uit de cijfers van de arbeidskaarten per nationaliteit blijkt dat in het bijzonder het aantal Marokkanen dat zich op de arbeidsmarkt aandient, erg hoog ligt.

Afgeleverde eerste arbeidskaarten per gewest, 1987.

	Bij Immigratie		Zonder Immigratie	
Brussel	959	40,3 %	3958	48,5 %
Vlaanderen	1067	44,8 %	2411	29,5 %
Wallonië	356	14,9 %	1798	22,0 %
	2382	100	8167	100

Afgeleverde arbeidskaarten in 1987 naar nationaliteit.

	Bij Immigratie		Zonder Immigratie		
	1987		1985	1986	1987
Algerije	32		161	183	257
Spanje*	77		704	583	587
Griekenland*	32		240	291	238
Marokko	262		1941	2650	3522
Portugal*	25		159	148	166
Tunesië	44		69	70	91
Turkije	212		1142	1472	1672
Joegoslavië	76		81	91	110
Pól. Vlucht	51		499		560
Andere	1571		639		964
Totaal	2382		5635	6858	8167

* Voor de nieuwe EG-lidstaten gelden overgangsmatregelen op het vlak van vrij verkeer van werknemers. Dit vrij verkeer is voor de Grieken een feit geworden op 1 januari 1988, voor de Portugezen en de Spanjaarden zal dit

pas zo zijn op 1 jan 1993. Deze groepen worden dan niet meer opgenomen in deze statistieken, omdat ze geen arbeidskaart hoeven aan te vragen.

Werkloosheid

Het aandeel werklozen van vreemde nationaliteit in de totale werkloosheid is onveranderd gebleven: 14,4 %. De werkloosheid bij Belgen, zowel als bij vreemdelingen, daalt licht t.o.v. 1986 (met 1,5 %). De totale werkloosheid van de vreemdelingen schommelt al jaren rond de 14 % en evolueert bijgevolg op dezelfde wijze als de totale werkloosheid. Men kan de iets hogere werkloosheid bij vreemdelingen verklaren door de zwakke positie op de arbeidsmarkt van grote groepen van hen.

Per nationaliteit

Bijna twee derden van de vreemde werklozen komt uit EG-lidstaten. Italië is de koploper met 39,1 %. 15,9 % van de uitkeringsgerechtigde werklozen van vreemde nationaliteit is Marokkaans, 12,2 % Turks. Het totaal aantal vreemde werklozen bedroeg in 1987 61.009.

Terwijl het aantal werklozen bij de meest nationaliteiten terugloopt, is het opmerkelijk dat het aantal Spaanse werklozen met meer dan 1000 stijgt t.o.v. 1986. Ook de Turkse en Marokkaanse werklozengroep stijgt, maar licht in verhouding tot het aantal Turken en Marokkanen dat in België verblijft. Tevens is dit een te verwachten evolutie, omdat steeds meer jonge Turken en Marokkanen zich op de arbeidsmarkt presenteren. Bij de Marokkanen wordt het werkloosheidscijfer ten andere onderschat, omdat Marokkaanse schoolverlaters tot nog toe geen recht hebben op een werkloosheidsuitkering.

Inaktiviteitsduur

Meer buitenlanders dan Belgen zijn langer dan twee jaar werkloos (wat structurele werkloosheid wordt genoemd): 57,1 % tegen 49,8 %. Vrouwen worden hierbij het sterkst getroffen. Uit de overgang van de ene inactiviteitscategorie naar de andere kan

Aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen volgens hun nationaliteit. Situatie op 30/6/87 - tabel RVA.

Land van herkomst	Mannen		Vrouwen		Totaal	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Nederland	932	2,7	805	3,1	1.737	2,8
Luxemburg	123	0,4	72	0,3	195	0,3
Frankrijk	3.233	9,3	2.592	9,9	5.825	9,5
West-Duitsland	457	1,3	428	1,6	885	1,5
Italië	11.455	32,9	12.376	47,3	23.831	39,1
Groot-Brittannië	196	0,5	172	0,7	368	0,6
Denemarken	9	—	7	—	16	—
Ierland	6	—	8	—	16	—
Griekenland	863	2,5	654	3,3	1.517	2,8
Spanje	2.025	5,8	2.155	8,2	4.180	6,9
Portugal	383	1,1	274	1,1	657	1,1
Totaal van de E.E.G.-landen	19.684	56,5	19.743	75,5	39.427	64,6
Polen	205	0,6	95	0,4	300	0,5
Oost-Duitsland	9	—	13	—	22	—
Hongarije	72	0,2	18	0,1	90	0,2
Malta	2	—	2	—	4	—
Tsjechoslowakije	13	—	6	—	19	—
Turkije	4.580	13,2	2.885	11,0	7.465	12,2
U.S.S.R.	5	—	2	—	7	—
Joegoslavië	279	0,8	177	0,7	456	0,8
Algerije	533	1,5	133	0,5	666	1,1
Zaire	99	0,3	47	0,2	146	0,3
Marokko	7.456	21,4	2.248	8,6	9.704	15,9
Tunesië	463	1,3	101	0,4	564	0,9
Overige landen	576	1,7	236	0,9	812	1,3
Vluchtelingen en staatlozen	885	2,5	442	1,7	1.327	2,2
Totaal aantal werklozen van vreemde nationaliteit	34.861	100	26.148	100	61.009	100
België	138.183		225.198		363.381	
Algemeen totaal	173.044		251.346		424.390	

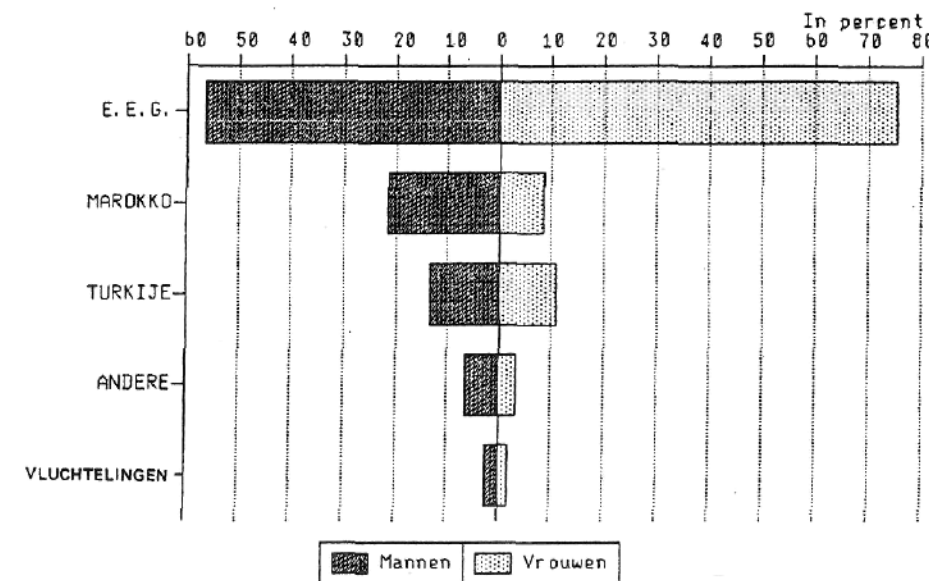
Evolutie structurele werkloosheid van Belgische en vreemde werklozen, 1985-1987.

duur inakti-viteit		% vd werkloze Belgen	% vd werkloze buitenland-ers	abs. aan-tallen
2 tot 5 j.	1985	31,9	38,5	36,6
	1986	29,0	33,1	32,2
	1987	26,2	28,0	27,9
5 tot 10 j.	1985	15,4	12,9	17,9
	1986	18,7	19,5	22,7
	1987	20,1	22,9	24,7
meer dan 10 j.	1985	1,9	1,9	2,8
	1986	2,6	2,0	3,8
	1987	3,5	2,4	4,5

men bovendien (voorwaardelijke) conclusies trekken. Een relatieve toename bij de hoogste categorieën wijst op een groep structurele werklo-

zen die zich steeds duidelijker aftekent en die steeds minder kans op werk heeft.

Verdeling van de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen van vreemde nationaliteit volgens nationaliteit, 30/6/87 - grafiek RVA.

Mannen - Vrouwen

Bij niet-Eg-ers ligt het aantal werkloze vrouwen duidelijk lager dan het aantal mannen. Met name bij de Marokkaanse werklozen is dit manifest. Daardoor wordt het relatief gewicht van EG-vrouwen in de vrouwenwerkloosheid groter (75 % van de werkloosheid bij vreemde vrouwen).

Bronnen:
Migratie, naturalisaties: N.I.S.
Arbeidsvergunningen: Min. van
Arbeid en Tewerkstelling
Werkloosheid: R.V.A.

Nationaal beleid

De nationale overheid houdt vast — wat konden we anders verwachten? — aan een restrictief immigratiebeleid: immigratiestop, terugkeerprijs, striktere controle op illegalen, uitwijzing van in België gevestigde vreemdelingen na een strafrechtelijke veroordeling, beperking van vluchtelingen. Vooral de aanpak van de vluchtelingen, gekondenseerd in een 'vluchtelingenwet', kreeg de aandacht. We komen er dan ook in een apart hoofdstuk op terug.

Verder bewoog er op politiek vlak weinig. Een aantal politici lijken zich toch bewust te worden van de leemten die een dergelijke politiek creëert. Er werd alvast een Ministercomité voor Brussel opgericht en zowel op nationaal als op gemeenschapsniveau klonken ronkende beleidsverklaringen.

Migrantenbeleid voor Brussel

Op 10/4/87 werd een Bi-kommunautair Ministercomité voor Migranten opgericht. Een gekoördineerd beleid in Brussel te kunnen voeren, is de voornaamste betrachting. Het Comité wordt samengesteld uit de ministers, bevoegd voor bi-kommunautaire aangelegenheden, de bevoegde gemeenschapsministers en de leden van de Executieve van het Brussels Gewest.

In een voorbereidende nota van de toenmalige regeringskopstukken De Haene en Go! worden de factoren aangestipt die de problematiek in Brussel sterk doen verschillen van die in de rest van het land: het hoog aantal immigranten, vooral niet-EG-ers, de hoge geboortecijfers bij deze bevolkingsgroep en de invloed ervan op het onderwijs, de uitwijking van Belgen uit de hoofdstad, en de ongelijke spreiding van vreemdelingen over de agglomeratie.

Regeringsvoorstellen Dehaene

Jean-Luc Dehaene, belast met een informatie-opdracht, heeft in zijn regeringsvoorstellen een verklaring over het migrantenbeleid opgenomen. Zijn voorstellen werden voor het merendeel overgenomen in het re-

geerakkoord Martens VIII, met uitzondering van de gegarandeerde inspraak die migranten werd beloofd bij de formulering en realisatie van het beleid, en van een vast statuut voor onthaalinstellingen voor asielzoekers.

Regerakkoord Martens VIII

'Een ernstig migrantenbeleid' stelt de regering ons in het vooruitzicht, met als prioriteiten de arbeidsproblemen, de huisvesting en het integratiebevorderend onderwijs. Een Commissaris voor Brussel, een voorlichtingscampagne tegen het racisme en het onthaal van de vluchtelingen verbeteren, zijn de andere middelen die de regering voorziet om de integratie van de migranten te stimuleren. Daarnaast is de regering vast beslo-

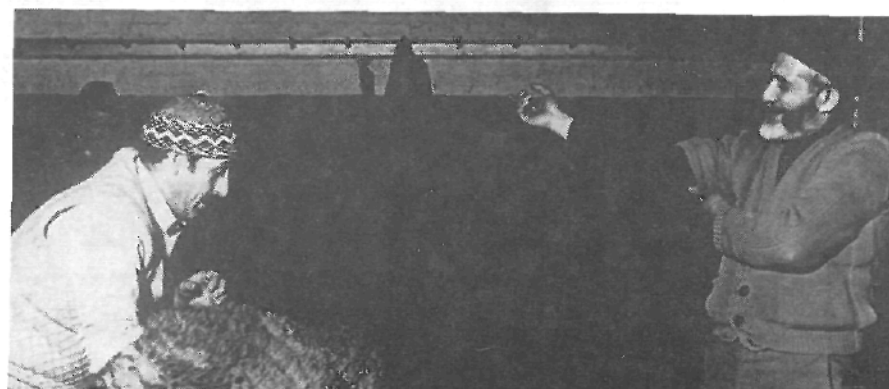
ten het aantal immigranten zo veel mogelijk te beperken door een strikte toepassing van de immigratiestop en meer controle op illegaal verblijf.

Terugkeer aanmoedigen

De mogelijkheid gebruik te maken van een herintegratieprijs - overigens geen enorm succes - werd op 17/11/87 verlengd met een jaar. Aanvragen om de prijs, ter grootte van één jaar werkloosheidsuitkeringen, te ontvangen moeten nu worden ingediend voor 1/8/89. Enkel werkloze niet-EG-ers komen voor de prijs in aanmerking.

Ritueel slachten

Een Koninklijk Besluit van 11/2/88 (gecorrigeerd op 22/4/88) schrijft voor dat runderen, schapen en geiten, geslacht volgens een religieuze ritus, slechts in slachthuizen (openbare of particuliere) mogen worden geslacht. Enkel offeraars, die gemachtigd zijn door het representatief orgaan van de betreffende godsdienst, mogen de slachting uitvoeren. Voor de Joodse godsdienst is dat orgaan het Centraal Israëlitisch Consistorie van België, voor de Moslims het Cultureel Islamitisch Centrum.

Vlaamse Gemeenschap

Subsidiering van het migrantenbeleid

De Vlaamse Gemeenschap voorzag in 1987 volgend budget voor initiatieven van/voor migranten

1. Gezin en Maatschappelijke Welzijn	begroting 1987	ontwerp decreet 1988 integratie migr
* Integratie migranten		
reiskosten	100 000	
begeleidingsdiensten	7 600 000	10 500 000
migrantenorganisaties	3 000 000	4 300 000
taalonderricht	3 400 000	2 900 000
integratie-activiteiten	7 500 000	2 000 000
morele en religieuze raadgevers	2 100 000	2 300 000
vzw Foyer	7 000 000	8 000 000
opvang en integratie vluchtelingen	1 500 000	1 500 000
migrantenvrouwen	2 000 000	3 500 000
gemeentelijke initiatieven	2 000 000	2 000 000
openbare initiatieven (P.O.G.)	1 000 000	1 100 000
Hoge Raad	700 000	
W.E.D.E.M.	(*)	3 700 000
* Samenlevingsopbouw (schatting VIBOSO)	18 915 000	
* Jeugdbescherming: bemiddelingsteam migranten	1 900 000	
2. Onderwijs en Permanente Vorming		
* Bijscholingskursus 'Minderh & Migratie'	1 650 000	
onderzoek 'Intercult. & Migratie'	5 100 000	
* jeugdwerk	18 026 680	
vorming jongeren	2 859 820	
jeugdverblijfscentra	2 925 417	
kansarme jeugd	8 229 369	
volksontwikkeling	2 913 296	
fonds voor onderwijs en vorming	9 779 000	
3. Gezondheidszorg		
onderzoeksopdracht Tropisch Instituut	250 000	

(*) valt voor 1987 onder de post integratie-activiteiten

Gezin en Welzijnszorg

Heroprichting van de Vlaamse Hoge Raad

De Vlaamse Hoge Raad voor Migranten, opgericht bij een besluit van de Vlaamse Executieve van 1982, zag in

1986 de mandaten van haar leden verlopen. Pas op 21 december 1987 werd een 'nieuwe' raad geïnstalleerd. Ze is samengesteld uit vertegenwoordigers van de migrantenorganisaties, de begeleidingsdiensten, de vakorganisaties en diensten die zich om het algemeen welzijn van de migranten bekommeren.

Einde van de periode Steyaert

Niet herverkiesbaar voor een volgende ambtstermijn, nam mev. Steyaert eind december 1987 afscheid van de migrantensektor. Ze beklemtoonde het belang van samenwerking, op alle niveau's, tussen organisaties en verenigingen die zich inzetten voor de mi-

granten, tussen nationale en regionale ministers, tussen franstalige en nederlantsstalige initiatieven in de hoofdstad, in het bijzonder voor de komende gemeenteraadsverkiezingen en waarschuwde voor politieke strekkingen met racistische ideeën.

Oprichting WEDEM

Een Wetenschappelijk Documentatiecentrum over Etnische Minderheden is sinds 1987 operationeel. Het WEDEM kreeg een dubbele opdracht mee: een bibliotheekfunctie (o.m. via een centraal databestand met verwijzing) en een verwerkingsfunctie. Daarbij zal vooral bestaand (statistisch) materiaal worden verwerkt en bekendgemaakt. Het WEDEM werd in 1987 gesubsidieerd via de begrotingspost 'integratie-activiteiten'.

Tewerkstelling en Vorming

Beleidsverklaring

In een beleidsverklaring over onderwijs en vorming van migranten heeft Minister T. Kelchtermans een aantal voorstellen gedaan om de basisopleiding, de doorstroming naar het hoger onderwijs en de beroepsopleiding van migrantenjongeren te verbeteren. De nadruk lag daarbij op de aanpassing van de scholen aan een multi-culturele samenleving, ondermeer door een geëigende opleiding van leerkrachten, op coördinatie via de regionale centra en de pedagogische centra als schakels met het lokaal niveau en op het organiseren van schakelcursussen voor volwassenen, van beroepsopleiding en vorming voor jongeren. Zoveel mogelijk moet men pogen de migrantengroep in te schakelen in de bestaande initiatieven, aldus Kelchtermans.

Projecten Kelchtermans

De projecten 'Vorming en beroeps-onderwijs', beter gekend als de projecten Kelchtermans, gingen van start in september '87. Dit opstarten ging gepaard met heel wat onduide-

lijkheden over werking en doelgroep. In december werden de projecten verlengd. In de projecten zijn er momenteel een 70-tal arbeidsplaatsen voor tewerkgestelde werklozen gekreëerd. De meeste van de projecten organiseren taallessen, een aantal beroepsopleiding, technische vaardigheden of algemene vorming. Omwille van de noodzaak van een arbeidsmarktgerichte vorming voor alle migranten, heeft de Hoge Raad gepleit voor het openstellen van de projecten voor niet-uitkeringsgerechtigde steuntrekkers, voor politieke vluchtelingen en voor migranten van meer dan 35 jaar. Ook moeten, volgens de Raad, de begeleiders een volwaardig werknemersstatuut krijgen en dient de wijze van financiering een werkbare financiële planning mogelijk te maken.

Oprichting Pedagogisch-Didactisch Centrum

In het kader van de reconversie in de provincie Limburg werd een Pedagogisch-Didactisch Centrum (P.D.C.) opgericht. Het centrum heeft de opdracht alle onderwijs- en vormingsinitiatieven te ondersteunen via deskundigheidsbevordering, ontwikkeling van didactisch materiaal, evaluatie en analyse van de projecten. Het P.D.C. zal worden aangehecht bij de Provinciale Dienst voor Onthaal van Gastarbeiders. In eerste instantie

is het werkteerterrein van het centrum Limburg, maar dit zal mettertijd worden uitgebreid tot het hele Vlaamse taalgebied. Het P.D.C. zal worden gesubsidieerd door het Gemeenschapsministerie van Onderwijs en Vorming.

Nieuwe Vlaamse regering

Vlaams regeerakkoord

Over migranten werd voor het eerst een paragraaf in het regeerakkoord opgenomen. "Het Vlaams migrantenbeleid zal vertrekken van de integratie-idee. Dit veronderstelt een goede coördinatie met de initiatieven uitgaande van nationale overheden en lokale besturen teneinde te komen tot een goede omkadering op het niveau van de Vlaamse gemeenschap. Aan de specifieke toestand te Brussel zal bijzondere aandacht worden besteed. Gelet op de grote betekenis van volwaardige arbeidskansen voor de integratie van de migranten, moet speciale aandacht besteed worden aan hun vorming en beroepsopleiding. Hoofddaksentendienen hierbij gelegd op de basisedukatie, op de beroepsopleiding in het bijzonder voor de werkloze jongeren, op de bijscholing van leer-

Ministers die bevoegd zijn voor bepaalde aspecten van het migrantenbeleid (besluit van 4/2/88):

J. Lenssens, Gemeenschapsminister van Welzijn, Gezin en Volksgezondheid, o.a. bevoegd voor het onthaal- en integratiebeleid, de jeugdbescherming en de samenlevingsopbouw

T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Tewerkstelling, Vorming en Openbaar Ambt. Pre-, post- en paraschoolse vormingsinitiatieven en beroepsomscholing

P. Dewael, Gemeenschapsminister van Cultuur, Jeugdbeleid, Permanente Opvoeding (vijfde dekrete)

H. Weckx, Gemeenschapsminister van Onderwijs en Brusselse Aangelegenheden. Onderwijs van migranten, coördinatie van het beleid m.b.t. Brussel-Hoofdstad.

krachten, op het wetenschappelijk onderzoek en het pedagogisch-didactisch onderwijsaanbod. De inspanningen voor de coördinatie en het totstandbrengen van een coherent vormingsbeleid moeten worden verder gezet in overleg met alle betrokkenen."

En verder over de vluchtelingen: "Inzake politieke vluchtelingen zal de Vlaamse Gemeenschap, in samenwerking met de nationale en lokale overheden, een goed gekoördineerde en doeltreffende opvang uitwerken in overleg met de op het terrein bestaande initiatieven."

Ofschoon de intenties erg vaag blijven, wordt er toch één duidelijk accent gelegd: opleiding en vorming van migrantenjongeren (en -ouderen).

De CVP verklaarde zich, bij de discussie over het regeerakkoord, voorstander van het dekreet Dhoore dat de financiering van het gemeentelijk migrantenbeleid waarborgt. Het is in elk geval tekenend voor het langzaam doordruppelen in beleidskringen van de belangrijkheid van de migrantenproblematiek.

V. Anciaux — overigens één van de weinigen die vroeger reeds aandacht hadden voor het thema — noemde het migrantenprobleem in Brussel cruciaal. V. Anciaux: "Vlaanderen kent geen vreemdelingenprobleem, behalve in sommige stadswijken. Er zijn slechts 4 procent vreemdelingen

in Vlaanderen waarvan de helft EG-onderdanen zijn. Het probleem concentreert zich in Brussel waar de concentraties van vreemdelingen in een probleemsituatie binnen de Vijfhoek oploopt tot 50 %. Dit Brussels probleem is er ook één van de Vlaamse Executieve, maar in het regeerakkoord vind ik daarover niets terug."

In de discussie werd ook het belang van coördinatie tussen de verschillende ministers benadrukt.

Minder positieve geluiden kwamen van dhr Vermeylen (PVV) die de integratie-idee wel steunt, op voorwaarde dat de migranten zich aanpassen aan de Vlaamse eigenheid en die de kwaliteitsdaling in bepaalde scholen met veel kansarmen benadrukte om voor spreiding van deze groepen te pleiten.

En natuurlijk zette het Vlaams Blok, in de persoon van dhr Dewinter, een grote mond op. Steeds meer worden de niet-Europese vreemdelingen (in tegenstelling tot de Europese vreemdelingen die weinig aanpassingsproblemen zouden kennen) voor dit heerschap de kop van Jut.

Diversen

Gemeenten: onwettige belastingen

Al jaren gaan sommige Brusselse gemeenten hun boekje te buiten door belasting te heffen op documenten voor verblijf en vestiging. Ook bij het afleveren van arbeidsvergunningen of

beroepskaarten werden onwettige belastingen geïnd. De Raad van State heeft op 29/6 en 24/11/87; na klacht van de vroegere onthaaldienst OCGB, arresten geveld, waarin deze praktijken als strijdig met de wet van 14/3/68 (opheffing van de wetten m.b.t. de verblijfsbelasting voor vreemdelingen) worden bestempeld. Voor de betrokkenen bestaat de (theoretische) mogelijkheid terugbetaling van de onwettig geïnde bedragen te eisen voor de burgerlijke recht-bank.

Rijkswacht

Vijftien leden van de Rijkswacht hebben in Marokko een stage gevolgd, in aansluiting op een in België gegeven cursus. Het doel ervan was de Arabische en Marokkaanse taal beter te leren in functie van de contacten die de rijkswachters hebben met de Arabische gemeenschap in België. Een lovenswaardig initiatief.

Die rijkswacht verzamelt blijkbaar ijverig gegevens over in België verblijvende vreemdelingen in de bedrijven waar ze zijn tewerkgesteld, naar verluidt om uit te maken welk percentage van hen werk heeft. Dat blijkt uit een antwoord op een parlementaire vraag van M. Vogels over de controle van veiligheidsdiensten op vreemdelingen, naar aanleiding van het dossier van *Halit* over politieke fichering. De Minister van Defensie liet hierbij weten dat het reglement van de rijkswacht de in België verblijvende vreemdelingen gelijkstelt met de inwoners van Belgische nationaliteit voor wat betreft activiteiten die een invloed hebben op de openbare orde. Tijdens politieke bijeenkomsten wordt voor het verzamelen van gegevens soms gebruik gemaakt van informanten. De verzamelde gegevens hebben betrekking op lidmaatschap van groeperingen, bindingen met andere groeperingen of personen, of activiteiten in het domein van de 'openbare orde'.

ten zonder dat er een advocaat aan te pas kwam. En dit zal er niet op verbeteren, vermits een nieuw tijdelijk onthaalcentrum werd ingeplant in het militair gedeelte van de luchthaven in Melsbroek, waar advocaten en sociale werkers nog moeilijker toegang zullen vinden.

De beslissing over de grond van de zaak wordt sedert de wet van 14 juli 1987 genomen door de Commissaris-Generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen, die voor het nemen van deze beslissing nog steeds een beroep kan doen op de vertegenwoordiger van de Verenigde Naties in België, met name het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen. Beroep tegen de beslissing van de Commissaris-Generaal kan aangetekend worden bij de Vaste Beroepscommissie voor Vluchtelingen.

Aanvragen die ingediend worden voor 1 februari 1988 worden nog behandeld door het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen.

Bij een negatieve beslissing van Justitie

Tegen eventuele negatieve beslissingen van het Ministerie van Justitie kan door de vluchteling een dringend verzoek tot heronderzoek worden gevraagd, maar dit gebeurt door uitgerekend dezelfde instantie die de eerste beslissing heeft genomen. De termijnen hiervoor zijn belachelijk kort: het verzoek moet ingediend worden binnen de 24 uur na de kennisgeving van de beslissing tot weigering van de toegang tot het grondgebied (wanneer de vluchteling zich aan de grens bevindt) en binnen de drie werkdagen na kennisgeving van de weigering tot verblijf of vestiging. Er is trouwens ook niet bepaald hoe die termijn dient berekend te worden. Naargelang de situatie (onmiddellijk ingaande termijn of berekend van middernacht tot middernacht) en berekening, kan dit twee volle dagen verschil maken.

Vooraleer opnieuw te beslissen moeten de Minister van Justitie of zijn gemachtigde het advies vragen van de Commissaris-Generaal voor de Vluchtelingen. De asielzoeker of zijn

advocaat kunnen door hem worden gehoord. Dit advies moet er zijn binnen de 24 uur, wanneer het een weigering van toegang tot het grondgebied betreft en binnen de zeven dagen wanneer het gaat om een weigering van verblijf of vestiging. Dit advies is een substantiële vormvereiste, zodat de Minister geen nieuwe beslissing kan nemen vooraleer hij het advies heeft verkregen. Indien de Minister zelf de beslissing nam, kan hij toch nog, na positief advies van de Commissaris-Generaal, de negatieve beslissing handhaven, maar moet die dan wel motiveren. De afgevaardigde van de Minister is in zo'n geval verplicht de vluchteling tot het grondgebied toe te laten of zijn aanvraag tot verblijf of vestiging positief te beantwoorden.

Met alle voornoemde termijnen blijkt het sinds februari 1988 echter al goed fout te lopen. Wekenlang zaten sommige mensen vast in de transitzone van de luchthaven van Zaventem, zonder dat er vooraf ook maar iets geregeld was voor een langduriger verblijf van 30 à 40 wachtende vluchtelingen.

Geen kortgeding

Een zeer omstreden nieuwigheid van de wet is het verbod van kortgeding om een bevel tot terugdrijving of het grondgebied te verlaten alsnog te verhinderen. De Minister van Justitie verantwoordde deze beslissing als volgt: "Het inleiden van een vordering tot kortgeding, in toepassing van artikel 584 van het Gerechtelijk Wetboek, tegen de beslissing tot weigering van de toegang tot het grondgebied of tot weigering van verblijf of vestiging zou tot gevolg hebben de werking van de uitvoerende macht te verlammen. Gelet op de noodzaak om met een maximum van doeltreffendheid te handelen, is dus voorzien dat de hogergenoemde beslissingen niet vatbaar zijn voor een vordering in kortgeding en dat alleen beroep tot nietigverklaring voor de Raad van State behouden blijft."

Dit laatste kan echter twee tot drie jaar aanslepen en de onwettige maatregel wordt intussen niet opgeschort.

In een enkel geval is een procedure

mogelijk bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg. Artikel 70bis bepaalt dat de vreemdeling die teruggeleid wordt naar het land waaruit hij gevlucht is en waar, volgens zijn verklaring, zijn leven of vrijheid gevaar lopen, zich binnen twee werkdagen kan wenden tot de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, die moet nagaan of er ernstige aanwijzingen zijn dat een dergelijke bedreiging bestaat. Binnen 15 dagen doet hij uitspraak.

Wanneer de vordering ingewilligd wordt, betekent dit niet dat de vreemdeling toegang tot het grondgebied krijgt. Dit is enkel het geval als de Minister van Justitie er niet in slaagt een ander land van opvang te vinden, waar de betrokkene geen gevaar voor zijn leven of vrijheid loopt. Wanneer de vordering afgewezen wordt, kan de voorzitter de vreemdeling één maand tijd geven om een ander onthaalland te vinden. Beroep of verzet hiertegen is niet meer mogelijk. Cassatie wordt niet uitgesloten.

De vordering bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg is enkel mogelijk bij een beslissing tot terugleiding. Nu is het zo dat op beide zijden van het uitgereikte formulier (bijlage 25bis) de beslissingen tot terugdrijving en terugleiding voorgedrukt staan. Heel wat vluchtelingenorganisaties en advocaten vrezen momenteel dat ambtenaren van Justitie de zin inzake terugleiding op het formulier zullen schrappen (of dit nu reeds doen), zodat de vreemdeling geen recht meer heeft op een vordering bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg.

In theorie althans, want een aantal eminente juristen en advocaten denken dat de vrees van de asielzoeker onverwacht door de rijkswacht op het

vliegtuig gezet te worden (bij gebrek aan controle of toezicht) of het feit dat er voor hem/haar niets anders opzit dan een vliegtuig te nemen, een feitelijke toestand schept die het rechtsmiddel artikel 70bis toch van toepassing laat zijn.

Diezelfde juristen vragen zich trouwens ook af hoe de voorzitter (meestal weinig vertrouwd met asielrecht) in staat zal zijn te weten of het leven of

de vrijheid van de vluchteling in het land van oorsprong gevaar loopt. Bovendien is de termijn bijzonder kort (15 dagen vanaf de dagvaarding) en gevreesd wordt dus voor een systematisch ongegrond verklaren van de vorderingen.

Daarnaast bestaat er de grootste twijfel over hoe de asielzoeker in de transitzone een gerechtsdeurwaarder opdracht zal kunnen geven om binnen twee werkdagen te dagvaarden

of hiervoor een advocaat te contacteren. De advocaten die met zo'n vraag gekonfronteerd worden, doen er trouwens best aan een persoonlijke verschijning van de asielzoeker voor de rechter te vragen of een bezoek ter plaatse, vermits de ondervinding leert dat het in zo'n situatie belangrijk is door de rechter zelf ondervraagd te worden.

OCMW's, die vaak ter plaatse "hun" asielzoekers kwamen uitzoeken. De grote steden waren anderzijds wel gelukkig met de spreiding. De lasten werden verdeeld over alle gemeenten met minstens 10.000 inwoners en ook de terugbetaling van de kosten gebeurde onder impuls van M. Smet een heel stuk vlotter.^o

Een negatief gevolg van de na te streven aantallen vluchtelingen per gemeente, zoals voorgesteld in het spreidingsplan, bleek de onwil van diezelfde gemeenten om meer vluchtelingen op te nemen. Al te vaak werden deze quota als maxima beschouwd en niet als vooropgezette minima. Bovendien telde men in veel centra ook de erkende vluchtelingen erbij, als moest aangetoond worden dat het quorum bereikt was. Een jaarlijkse herziening van de quota blijkt dus zeker geen overbodige luxe. Bovendien zou het wenselijk zijn dat er een fonds wordt voorzien bij het Ministerie om tussen te komen in de installatiekosten van de asielzoekers en/of erkende vluchtelingen. Dit zou de wind uit de zeilen nemen van de OCMW's die steun weigeren aan asielzoekers die niet op het grondgebied van hun gemeente gevestigd zouden zijn, zolang deze de eerste huur en waarborg niet betaalden.

Veerle Hobin

^oDoor het Ministerie wordt een bedrag terugbetaald gelijk aan het bestaansminimum, de mutualiteitsbijdragen, medische kosten en gewaarborgde kinderbijslag. Hoeveel van dit alles werkelijk in handen komt van de asielzoekers blijkt wel een grote vraag en meer toezicht hierop is misschien wel vereist.

Asielzoekers in 1987 naar land van herkomst

Afganistan	18	Ghana	1152	Polen	300
Albanië	2	Guatemala	3	Bondsrep Duits	2
Algerije	5	Guinea	10	Roemenië	53
Angola	43	Haiti	4	Rwanda	2
Apatriede	1	Hongarije	31	Senegal	8
Bangladesh	90	Indië	574	Sierra Leone	9
Benin	5	Irak	8	Soudan	1
Bolivië	11	Iran	602	Sri Lanka	367
Bulgarije	12	Jordanië	1	Suriname	1
Burkina Faso	10	Laos	4	Zuid-Afrika	14
Burundi	1	Liberië	1	Syrië	26
Cambodja	3	Libanon	102	Zweden	1
Kameroen	2	Malawi	2	Tsjaad	3
Centr Afrika	3	Mauritius	2	Tsjechoslov	16
Chili	89	Marokko	17	Togo	8
Cyprus	1	Mozambique	1	Tunesië	10
Colombië	3	Namibië	1	Turkije	331
Kongo Brazzav	4	Niger	6	U.S.S.R	4
Ivoorkust	4	Nigeria	61	Vietnam	4
Cuba	1	Ouganda	4	Joegoslavië	381
Egypte	12	Palestina	6	Zimbabwe	1
El Salvador	3	Pakistan	346	Zaire	487
Ethiopië	27	Peru	2		
Gambië	32	Fillipijnen	1	Totaal	5352

Sinds begin 1987 daalde het aantal asielzoekers in België gevoelig. Terwijl in 1986 zich nog ongeveer 620 asielzoekers per maand aanboden, daalde dat in 1987 tot 450 per maand.

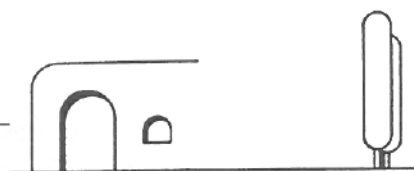
Vooraleer de luchthaven van Zaventem heeft afgedaan als toegangspoort. Het strafbaar stellen van vervoermaatschappijen die passagiers opnemen zonder de vereiste documenten is hier zeker niet vreemd aan.

Opvang

Sinds begin 1987 werd het Klein Kasteeltje ter beschikking gesteld voor de eerste opvang van asielzoekers.

Het spreidingsplan van Mevrouw Smet, Staatssecretaris voor Emancipatie en Leefmilieu, moest ervoor zorgen dat deze vluchtelingen min of meer evenredig over het gehele land werden verspreid.

Geregeld werd er gedurende de afgelopen anderhalf jaar kritiek gespuid op de organisatie van deze centrale opvang. De slechte hygiënische omstandigheden, overbevolking, lange wachttijden waren een bron van wrevel, evenals de vaak onevenwichtige spreiding die door veel asielzoekers als diskriminerend werd ervaren. Met name Afrikaanse vluchtelingen bleken minder gegeerd door de

CASA BLANCA

In een vorig artikel over migrantenvrouwen (Bareel 42) werd het ontstaan en de werking van het *Permanent Overleg Migrantenvrouwen* uiteengezet. Dit overleg overkoepelt migrantenvrouwenwerkingen uit heel Vlaanderen die onderling nogal verschillen qua ontstaan, structuur en activiteiten, maar voor de buitenstaander allemaal hetzelfde beeld oproepen: dat van droevige en beklagenswaardige Turkse en Marokkaanse vrouwen die, om hun ingebeelde pijn en heimwee te verzachten, worden opgevangen door meelevende welzijnswerksters die hen aan een naaimachine zetten.

We willen dit beeld corrigeren door enkele werkingen, die vanuit verschillende invalshoeken werken, voor te stellen. In dit nummer hebben we het over een gemengd Marokkaans-Spaanse vrouwenwerking: *Casa Blanca* in Vilvoorde.

Van naailessen tot zelforganisatie

Het grote geduld

De werking van *Casa Blanca* was en is tot op de dag van vandaag slechts mogelijk door *MikST*, één van de erkende begeleidingsdiensten. Van individuele hulpverlening en ongeorganiseerd vrijwilligerswerk in het midden van de jaren zestig, evolueerde deze dienst naar een organisatie met duidelijke doelstellingen en aandachtspunten. Eén daarvan: de problemen van migrantenvrouwen. Van '72 tot '77 bleef de vrouwenwerking verder bestaan uit individuele, huis-aan-huis-kontakten. Een medewerkster van de dienst, aanvankelijk vrijwilligster, werkte vanaf 1974 als betaalde kracht. In '77 kreeg de werking meer structuur, toen een afzonderlijke ruimte van de dienst voor de vrouwen werd ingericht. Van dan af werden naailessen georganiseerd, zodat individuele kontakten evolueerden naar groepsactiviteiten. In de volgende jaren werd gewerkt met vrijwilligers, burgerdiensten, kontrakten van korte duur, om continue begeleiding voor de vrouwenwerking te voorzien. Dankzij de erkenning van het *MikST* in '84, was men zeker van begeleiding voor een aantal jaren. Dit vooruitzicht maakte heel wat dynamiek los in de vrouwenwerking. Daarbij kwam ook voor de eerste maal "een kleine aanmoediging" van het Ministerie van Gezin en Welzijnzorg in de vorm van een kleine werkingsubsidie.

Het lokaaltje in de Dienst voor Migranten (vroegere benaming van het *MikST*) bleek al gauw te klein en ongeschikt voor het aantal activiteiten en deelnemers. Daarbij vonden de Marokkaanse vrouwen het een groot probleem dat zij drie "mannen-verdiepingen" omhoog moesten klimmen alvorens in hun eigen lokaaltje te belanden. Hoeveel vrouwen er daardoor niet kwamen, hebben we pas gemerkt toen de vrouwenwerking haar eigen huis had en de deelname vanzelf toenam.

De vrouwen naar de overkant

Door een gelukkig toeval kon er verhuisd worden naar een ideaal gelegen huishuis: schuin over de Dienst voor Migranten, vlak bij de migrantenwijk, en toch ook dicht bij het centrum van Vilvoorde en dus voor iedereen duidelijk aanwezig. De huur was een probleem: behalve de kleine subsidie en het bedrag dat *MikST* jaarlijks voorzag voor onderhoud van naaimachines en verwarming van het lokaal was er geen geld. Grote en kleine giften werden gezocht en gevonden bij mensen die de noodzaak van aparte huisvesting voor de vrouwen begrepen: omdat we voldoende en aangepaste ruimte nodig hebben; omdat we in de kontakten met Vilvoordse en migrantenvrouwen duidelijk willen stellen wie we zijn, waar we zitten, wat we doen; omdat de migrantenvrou-

wen zich thuis zouden voelen én medeverantwoordelijk. Er werd geveerd, behangen, gekuist, na een paar maanden waren het naailokaal en het klaslokaal in gebruik. Er komen nieuwe deelnemers en meer activiteiten. Na anderhalf jaar zijn ook de keuken, het meisjeslokaal en de feestzaal geïnstalleerd en wordt het huis officieel geopend in oktober '86. Gelijk met de feestvierders krijgen we bezoek van een spaarbank die het huis en de ligging wel interessant vinden om er een kantoor te openen! Gelukkig is er een drie-jarig huurkontraat zodat de paniek en de ontmoediging tijd hebben om om te slaan in het vermetel plan het huis zelf aan te kopen, en liefst vóór nog meer geïnteresseerde banken en middenstanders de prijs van het inmiddels goed opgeknapt huis omhoog drijven.

Er wordt uitgekeken naar giften en renteloze leningen en als het er naar uitziet dat verschillende organisaties en bedrijven mee in de boot willen stappen wordt er onderhandeld over de aankoopsprijs. Er blijft een aanzienlijke kloof tussen de te verwachten financiële steun en de prijs die moet worden neergeteld, een kloof die door de persoonlijke bijdragen van de op dat moment steunende sympathisanten niet kan overbrugd worden. Door impulsen en financiële en logistieke steun van buitenaf kreeg *Casa Blanca* toen de kans een buitengewone bedelactie te organiseren. Zonder de vrijwillige hulp - in de vorm van hun tijd en hun kennis - van enkele 'buitengewone' sympathisanten was de actie er niet geweest want ze oversteeg de mogelijkheden van *MikST* en *Casa Blanca*. Terwijl op beide diensten de activiteiten gewoon doorliepen werd daar bovenop een mailing georganiseerd waardoor bijna 3000 Vlamingen per-

soonlijk werden aangeschreven. Goed geluk, deskundig advies, moderne computertechnologie, financiële en morele hulp, kunstenaarstalent, enorm veel inzet, een gevarieerd adressenbestand en een al even gevarieerd steunkomitee, copy-writing en lay-out, én tientallen brieven en folders plooiende Marokkaanse en Spaanse vrouwen deden het.

Iedereen was enthousiast over de actie ondanks de stresserende omstandigheden waarin alles moest gebeuren. De vrouwen van *Casa Blanca* waren verwonderd-tevreden: de bekendmaking van wie en wat we zijn en de vraag naar hulp bij onze huisvestingsproblemen op zo een grote schaal stelt plots de belangrijkheid van ieders deelname in het licht. Het succes van de actie versterkte dat gevoel nog meer. Bijna 10% van de aangeschreven reageerde op de noodkreet van een kleine basiswerking in één van de meest godvergeten plaatsjes in Vlaanderen waar migranten, nee de vrouwen van die migranten, zich willen "integreren en emanciperen".

Financieel was het resultaat van de actie meer dan bevredigend maar er was ook meer: het deed deugd om het bestaan van zoiets als migrantenvrouwenwerkingen te kunnen bekendmaken bij een breed publiek én er zo'n positieve reactie op te krijgen. Half maart '88 werd de aankoop van het huis feestelijk gevierd. De vanzelf-

sprekendheid en het zelfvertrouwen waarmee de Spaanse en Marokkaanse vrouwen de organisatie van de feestelijkheden op zich namen en de uitbundigheid waarmee de bezoekers werden onthaald was voor alle betrokkenen een stimulerende ervaring. De vrouwen van *Casa Blanca* laten zien dat ze onmisbaar zijn voor mekaar, voor hun gezinnen, voor integratie. En *Casa Blanca* als huis speelt daarin een belangrijke rol. Het is de ontmoetingsplaats, een soort huishouden van alle vrouwen samen en zoals ze zelf zeggen: "Het is het symbool van de migrantenvrouwen in Vilvoorde". Ze zijn niet langer achter de schermen aan het werk.

Deelnemersvergaderingen

In *Casa Blanca* wordt natuurlijk niet alleen gefeest en de betrokkenheid van de deelnemers beperkt zich niet tot het gastvrij onthaal bij feesten. Naast naaien, koken, turnen, Nederlands leren enz...zijn er de deelnemersvergaderingen waar de vrouwen hun inbreng hebben over wat en hoe de dingen moeten gebeuren in *Casa Blanca*. De agenda varieert nogal, alles kan er worden besproken, iedereen kan ideeën en opmerkingen naar voren brengen. Er werd daar beslist dat de deelnemers ook zonder begeleiding in het huis kunnen bijeenkomen en één van de deelnemers heeft de sleutel en

kan de anderen binnenlaten. De organisatie van Arabische lessen voor de kinderen is een regelmatig terugkerend thema waarover nog geen beslissing werd genomen. Een kooknamiddag samen met de KAV werd geëvalueerd en er werd besproken hoe een reeks kookuitwisselingen moest worden georganiseerd. De kuis en het onderhoud, de financiën, het activiteitenprogramma komen regelmatig aan bod.

De evolutie die de vrouwen, individueel en in groep, doormaken is niet zozeer merkbaar in het activiteitenprogramma van *Casa Blanca* als wel in "randverschijnselen". Zij vragen naar activiteiten die een begeleider zelf niet zou durven voorstellen, turnen bijvoorbeeld. Als er Vlaamse vrouwengroepen op bezoek komen wordt er spontaan een beurtrol opgesteld om hen te ontvangen en te informeren over de werking en cultuurverschillen. Bij interviews willen zij er bij zijn om hun eigen inbreng te hebben. Een Marokkaans meisje begint als vrijwilligster Nederlandse les te geven aan een groep "oude getrouwen" zonder dat leeftijd en het daarbij horende respect, of anciënniteit, in de werking het groepsgebeuren bemoeilijken.

Het probleem van de Vlaamse begeleiding die voor migrantenvrouwen een werking opzet, is daarmee nog niet opgelost maar gedeelde verantwoordelijkheid, taakverdeling en beslissingsrecht worden concreet aangepakt. Dat is niet altijd gemakkelijk maar ondanks interne geschillen en onenigheden - met de aankoop van het huis is geld bijvoorbeeld een "heet" discussiethema - haakt men niet af.

Als men van dag tot dag wordt opgeslokt door de dagelijkse beslommeringen van de werking lijkt het soms alsof er geen vooruitgang is. Als men echter enkele jaren terugkijkt en vergelijkt, merkt men een trage maar niet te stuiten evolutie.

Bij gratie van de mannen

Natuurlijk groeit en bloeit *Casa Blanca* vanuit haar eigen dynamiek, maar het kan omdat de werking ook in min of meerdere mate ondersteund wordt vanuit "mannelijke" hoek. Dan

denken we niet in de eerste plaats aan subsidies en financiële hulp maar wel aan de Vilvoordse migrantengemeenschap. Spaanse mannen zeggen rondt dat ze de vrouwenwerking een goed en noodzakelijk initiatief vinden. Zij realiseren zich dat de Spaanse en Portugese vrouwen niet aan hun trekken komen in de eigen klubs. De echtgenoten van de Marokkaanse deelneemsters hebben blijkbaar geen bezwaren gezien de trouwe opkomst van de vrouwen. Wat de rest van de Marokkaanse gemeenschap denkt laat zich gissen. Bij elk stapje vooruit in de vrouwenwerking rijst de vraag of we nu niet te ver gaan en of er niet ergens een bom zal barsten. Tot hier toe schijnt de rustige ontwikkeling van Casa Blanca de meer traditionele gemeenschap niet te storen. Helaas komen de twee ook niet dicht bij elkaar. De vrouwenwerking trekt meer en meer die vrouwen aan, die iets voor zichzelf willen en kunnen realiseren en stoot daardoor haast automatisch diegenen af die niet zo ver staan. Een onvermijdelijke ontwikkeling die door de migrantendeelneemsters veel natuurlijker aanvaard wordt dan door de Vlaamse begeleidsters.

Een gemengd beheer

De aankoop van het vrouwenhuis, de bedel-propaganda-actie en de beginnende zelforganisatie door de deelneemstersvergaderingen maakten voor Casa Blanca het moment rijp om een eigen vzw te vormen. Eind '87 maakte de vrouwenwerking zich structureel los van het Mikst en werd Casa Blanca een vzw. Alle stichtende leden zijn vertrouwd met het migrantenwerk of zijn zelf migrant, ze kennen de Vilvoordse situatie en zijn geëngageerd. De verschillen tussen de migranten en de Vlaamse beheerraadsleden worden voor een groot deel opgeheven omdat men gelijk kon beginnen aan de beheersopdracht die voor allen nieuw, onbekend en uitdagend was. De werking heeft natuurlijk al een zekere plooi genomen maar er wordt serieus gediscussieerd over de visie en de evolutie. Door de aankoop van het huis is het financieel beheer uitzonderlijk belangrijk. Het personeelsbeleid stelt

"maar" één probleem: vermits Casa Blanca geen eigen personeel tewerkstelt, heeft de raad van beheer momenteel als eerste zorg te zoeken naar middelen en manieren om toch personeel te kunnen betalen.

Manola is de vertegenwoordigster van de groep jonge Spaanse vrouwen die via de turnlessen kennis maakten met de werking en met de Marokkaanse vrouwen. Voor haar is Casa Blanca een gelegenheid om andere migrantenvrouwen te ontmoeten. "Door mekaar hier gezien te hebben praat ik nu met Marokkaanse vrouwen die ik al jaren van ziens ken". Voor haar moeten er eerst en vooral gelegenheden geschapen worden waarbij de verschillende nationaliteiten mekaar kunnen leren kennen. Over haar rol in de werking kan ze nog niet zoveel zeggen, het is allemaal nog een beetje inwerken. Maar ze vindt wel dat de beheerraad al veel gedaan heeft: "Er wordt echt gepraat over de evolutie van het vrouwenhuis, over waar we naar toe willen". Meer activiteiten van de Spaanse vrouwen binnen Casa Blanca behalve het turnen ziet ze niet dadelijk realiseerbaar omdat het bijna allen werkende vrouwen zijn met een beperkte vrije tijd. "We zijn op een andere manier bij Casa Blanca betrokken dan de Marokkaanse vrouwen. We zijn er nu pas bij terwijl de Marokkanen al lang de werking kennen én meer tijd hebben. Maar het is een gelegenheid om eens iets anders te doen dan wat we gewoon vinden.

Voor Fatima ligt de situatie moeilijker. Zij heeft ook veel kritische bedenkingen over de werking. Ze woont nog niet zo lang in Vilvoorde maar kwam meteen de vrouwenwerking binnenstappen. Door haar dynamiek, opleiding en engagement, valt ze meteen op in de groep Marokkaanse vrouwen die haar ondanks haar statuut van nieuweling als hun vertegenwoordigster in de raad van beheer kozen. "Ik moet me eigenlijk eerst integreren in deze groep voor ik echt een rol kan spelen. De vrouwen komen hier om mekaar te leren kennen, om hun zorgen te vergeten, om zich te ontpennen en om iets te leren. Mij stoort het

soms dat ze niet alle kansen grijpen die hen worden aangeboden om te leren, het gaat allemaal veel langzamer dan ik me had voorgesteld. Ik zou willen dat de vrouwen actiever waren, dan zou het hier meer bewegen, er zouden meer activiteiten komen en dan was het voor iedereen interessanter. Maar als dát al toekomstmuziek is dan is het vrouwenhuis nu natuurlijk ook reeds nuttig, we leren er de onderlinge geschillen opzij te zetten om samen iets te bereiken en dat is echt nodig: de vrouwen moeten vooral mekaar leren begrijpen". Ze vindt het ook wel spijtig dat het zo duidelijk een migrantenwerking is en dat er niet meer kontakten met Vlaamse vrouwen zijn.

Open deur voor alle Vlaamse vrouwen

Plannen, verwachtingen, beperkingen. Een eerste zorg binnen de werking is momenteel dat de relatie tussen de Marokkaanse en Spaanse vrouwen zich verder kan ontwikkelen zodat samenwerking tussen beide groepen normaal wordt. Ook het contact met Vlaamse vrouwen krijgt zeer veel aandacht maar is niet zo eenvoudig te realiseren. Heel wat vrouwenorganisaties in Vilvoorde maakten in '87 kennis met Casa Blanca. We zijn echter nog niet zover dat er regelmatig samengewerkt wordt. Nochtans wordt er door de vrouwen van Casa Blanca uitdrukkelijk naar gevraagd: ze willen Vlaamse vrouwen ontmoeten en niet zo maar één keer, wel op een manier dat men mekaar werkelijk leert kennen en van gedachten kan wisselen. Vanuit Casa Blanca doen wij ons uiterste best om deze kontakten mogelijk te maken maar integratie is tot nu toe niet de grootste zorg van de Vilvoordenaars en door machtiger instanties worden organisaties en verenigingen ook niet gestimuleerd er enige rol in te spelen. Georganiseerde kontakten tussen Vlamingen en migranten blijven afhangen van de goede wil van enkelingen die zich daar in eigen rangen soms heel wat moeilijkheden mee op de hals halen. Daarbij worden taalproblemen vaak als alibi gebruikt om integratie op de lange baan te schuiven. Bij de migranten is er een ommekeer merkbaar,

met het wegebben van de terugkeergedachte kiezen stilaan meer mensen voor het Nederlands als tweede taal i.p.v. het Frans dat in de thuislanden natuurlijk nuttiger is. Maar van Vlaamse kant worden er weinig stimulansen gegeven die het voor migranten lonend maken om Nederlands te leren. Jammer genoeg vertaalt de gevoeligheid van de dicht bij Brussel wonende Vlamingen i.v.m. hun taal zich enkel in een defensieve en vijandige houding ten aanzien van migranten. Dat aanmoediging en positieve ervaringen in de dagdagelijkse omgang met Vlamingen de migranten zouden steunen in hun keuze voor het Nederlands heeft men nog niet bedacht.

De gemeente geeft steun aan de taallessen georganiseerd door het Mikst, maar stelt principiële dat migranten als eerste over de brug moeten komen en dat zij niets te verwachten hebben, zolang het Nederlands niet hun voertaal wordt. Nochtans blijkt uit de praktijk dat taalproblemen de communicatie niet belemmeren, als migranten en Vilvoordenaars samen zijn: de Vlamingen halen spontaan hun talenkennis boven, de migranten doen hun best een mondje Nederlands te praten.

Vrijwilligers en projectwerk

Taalproblemen, integratieproblemen: niet alleen de vrouwen van Casa Blanca hebben daarmee te maken, ook hun mannen en kinderen. In een kleine gemeenschap als Vilvoorde valt het erg op als er voor de vrouwen een ontmoetingshuis en een werking is, terwijl er voor jongeren bijvoorbeeld geen dergelijke initiatieven zijn. Dat roept hier en daar wrevel op en ook de vrouwen zelf brengen dat probleem herhaaldelijk naar voor. Lachend suggereren ze ook voor hun werkloze mannen turnlessen in te richten en vragen dringend naar opvang voor de jongeren om hen van de straat weg te houden. Mikst en Casa Blanca samen doen wat ze kunnen: er is een onderwijsproject binnen de scholen en een integratieproject voor jongeren, binnen de vrouwenwerking wordt plaats en tijd gemaakt voor een meisjeswerking. Maar er zijn geen vooruitzichten dat deze projecten zullen uitgroeien tot de geïntegreerde aanpak van de problemen van vrouwen, mannen, kinderen en jongeren in verschillende levensdomeinen.

Zelfs de begeleiding van de vrouwenwerking door Mikst wordt door te klei-

ne subsidies in gevaar gebracht, terwijl er voor de vrouwenwerkingen toch geen vooruitzichten zijn voor een personeelssubsidie. De vrijwilligsters die door hun begeleidingswerk en door hun brugfunctie tussen migranten en autochtonen een essentiële rol spelen binnen de werking kunnen geen continuïteit garanderen. Een onzekere toekomst dus voor Casa Blanca. De vrouwenwerking is nochtans een voorbeeld van wat met procesmatig werken kan bereikt worden: na 15 jaar geduldig en moeizaam werk zijn we nu met de deelneemstersvergaderingen en de gemengde raad van beheer goed op weg naar zelforganisatie. Of we de streep halen en of de werking zo verder kan evolueren zodat er binnen een aantal jaren een vrouwenwerking zal zijn, aangepast aan de tweede generatie en haar specifieke behoeften, zal óók van een degelijk beleid afhangen.

Tot hier toe hebben we migrantenvrouwen en meisjes, vrijwilligsters en sympathisanten kunnen motiveren: erkenning en ondersteuning kunnen ervoor zorgen dat Casa Blanca een enthousiast initiatief blijft.

Franka De Bruyne

Sinds maart 1987 werken het Provinciebestuur van Antwerpen en het Centrum Buitenlandse Werknemers aan de uitbouw van een Provinciale Materialenbank Leermiddelen Nederlands voor Migranten. De Materialenbank begint aan een tweede werkjaar. We gingen praten met Els Maton, dokumentaliste, Eliane Peytier, coördinatrice volwassenenvorming en taallessen en Piet Van Avermaet, edukatief medewerker onderwijs, over hun verwachtingen, plannen en ervaringen met de Materialenbank.

DE MATERIALENBANK: méér dan een bibliotheek

Hoe zijn jullie erbij gekomen met een Materialenbank te starten? Vertel op, maar niet allemaal tegelijk.

Eliane Peytier: "We hebben samen een ontwerp opgemaakt. De provincie Antwerpen wilde een inspanning doen voor scholing van kinderen en volwassenen. Een suggestie van het C.B.W. was een materialenbank. Dat was een nieuw project, voor kinderen én volwassenen, en totaal zelfstandig. De provincie heeft daar gunstig op gereageerd en hier zijn we dus.

Het ontwerp dat we gemaakt hebben, bleek al vlug twee personeelsleden te impliceren. Ik had eerst gedacht aan één edukatieve kracht. Als we rondvraag deden bij anderen, werd het belang van iemand voor de bibliotheektechnische functie sterk benadrukt."

Piet van Avermaet: "Het is duidelijk dat een materialenbank met een edukatieve kracht alleen niet kan draaien. Mensen veronderstellen te vlug dat een bibliotheekje openhouden er gemakkelijk even kan worden bijgedaan. Het is gekompliceerder dan vlug wat tijd vrijmaken om de boeken op de rekken te zetten."

Wat wil de Materialenbank meer zijn dan een bibliotheek waar mensen dokumenten komen zoeken, ontfangen en eventueel een paar nuttige tips kunnen krijgen?

P.V.A.: "Het intensiever verlenen van advies is één punt. Wanneer een school of leerkracht zegt: 'we zitten

met zoveel migrantenkinderen in de klas, ik weet niet hoe ik dat moet aanpakken', dan moet je meer doen dan enkel wat materiaal meegeven. Je raadt hem aan dit of dat materiaal op die wijze te gebruiken. Dat houdt ook informatie rond klasorganisatie in, dat zijn adviezen voor samenwerking met andere leerkrachten, dat is ideeën aanbrengen voor differentiatie van de lessen ..."

En verder?

E.P.: "Het aanbod wordt niet alleen gedaan aan scholen, ook aan andere initiatieven, volwassenenwerking bijvoorbeeld. Het is wel een bijzonder fenomeen dat hier materiaal voor volwassenen en voor kinderen beschikbaar is."

P.V.A.: "Dat is enkel mogelijk omdat het een project van het C.B.W. is. Eliane kan als coördinatrice voor taallessen en volwassenenvorming een deel van advies en begeleiding van volwassenen voor haar rekening nemen. Er wordt ook intensief naar normaal-scholen toegewerkt. Over de migrantenproblematiek bestaat er geen leerprogramma in de normaalscholen en docenten hebben het soms moeilijk dat domein te behandelen, terwijl meer en meer scholen zich bewust worden van het belang van de problematiek. Ik denk dat we vorig jaar toch in meer dan 15 normaalscholen zijn geweest."

Stel: ik ben leraar geschiedenis. Ik wil een projekt opzetten over racisme

in mijn school, waar geen migrantenkinderen zitten. Zeggen jullie dan: daar kunnen we ons niet mee bezig houden?

P.V.A.: "Nee, nee. Eén van de taken is projecten helpen organiseren over de algemene problematiek, een namiddag gaan spreken in scholen ... Rond racisme hebben we trouwens voor de vakantie heel wat materiaal aangekocht, in het kader van de campagne Gastvrij Antwerpen waar we met de Materialenbank hebben aan meegedaan. Zowel aan kleuter, basis- en secundair onderwijs als aan verschillende organisaties hebben we een aanbod gedaan met het materiaal over racisme.

Wanneer mensen naar hier komen met een vraag waar we niet direkt een antwoord op hebben, maar waarvan we denken dat we — mits her en der ons oor te luisteren te leggen — we ze toch kunnen helpen, dan vragen we hen terug te komen. Een voorbeeld: een sekundaire school in Lier wou in de lessen catechese werken rond de Islam. Ze hadden daar geen concreet materiaal voor. Wij evenmin, maar we hebben ernaar gezocht. Nu dat er is, blijkt dat ook andere scholen daar interesse voor hebben. Wat wel gebeurt is dat mensen materiaal zoeken dat we nog onvoldoende hebben. Audio-visueel materiaal bijvoorbeeld of thematisch materiaal."

Hebben jullie je voor dit model gebaseerd op voorbeelden?

P.V.A.: "We hadden wel gelezen over

de materialenbanken van Tilburg, Amsterdam en Almelo. Na de start zijn we meerdere initiatieven in Nederland gaan bezoeken om de materialenbank concreet vorm te geven. Dan bleek dat de klemtonen die we gelegd hadden bij het ontwerp bij de meeste materialenbanken terug te vinden waren."

E.P.: "In Nederland is de situatie wel erg verschillend. Je hebt er de schoolbegeleidingsdienst of schoolbibliotheek waar men materiaal voor anderstaligen heeft ingebracht. De materialenbanken voor volwassenen zijn er autonoom gegroeid of werken samen met een bibliotheek. Wij combineren de twee."

Hoe hebben jullie de bibliotheek hier georganiseerd?

Els Maton: "Het bibliotheektechnische is er op gericht de bibliotheek zo gebruiksvriendelijk mogelijk te maken voor bezoekers. Dat gebeurt onder andere door duidelijke, overzichtelijke rubrieken en verschillende 'ingangen' waarlangs materiaal kan worden opgezocht. Om het materiaal beter te kunnen ontsluiten, zijn we ook met automatisering begonnen."

Welk soort materiaal hebben jullie verzameld?

E.M.: "Op dit moment zijn er naar schatting 2.000 werken. Er is de

achtergrondliteratuur die vooral gebruikt wordt door studenten. Dat zijn rubrieken rond de situatie van de migranten in België: tweede generatie, tewerkstelling, vrouwen, enz. De rubriek volwassenenonderwijs bevat zowel concreet lesmateriaal als achtergrondliteratuur rond taalonderwijs. Daarvan wordt vooral het lesmateriaal ontleend en hoofdzakelijk lesmateriaal voor een laag niveau, voor beginners. Er is ook veel vraag naar thematisch lesmateriaal."

E.P.: "Ik vind het erg opvallend dat de rubriek deskundigheidsbevordering die zeer uitgebreid is, weinig wordt gekonsultueerd. Je zou kunnen denken dat Nederlands als tweede taal geven aan volwassenen iets heel specifiek is en dat de mensen zich daar zouden in verdiepen. Maar blijkbaar gebeurt dat weinig."

E.M.: "Dat is onder andere zo omdat veel mensen dit als vrijwilliger doen. Ze kunnen er weinig tijd in investeren en zoeken vooral pasklaar, direkt bruikbaar materiaal."

P.V.A.: "Ik denk dat dat overal het geval is. In normaalscholen vraagt men ook zoveel mogelijk praktisch materiaal en niet teveel theoretische werkjes."

E.M.: "In de rubriek regulier onderwijs zie je eenzelfde fenomeen: de achtergrondliteratuur wordt er beperkt gebruikt en er is vooral interesse voor erg concreet materiaal. De interesse

voor speel-leermateriaal is ook erg groot. Dat bestaat overigens ook voor volwassenen.

En dan zijn er de tijdschriften die soms erg interessant materiaal bevatten. Ze worden vooral onrechtstreeks gebruikt. De inhoud wordt verwerkt door de medewerkers, een artikel wordt meegenomen naar een school of aangeraden. Het is normaal dat mensen daar niet zelf in gaan zoeken."

E.P.: "We proberen ook te volgen welk zogenaamd grijs materiaal er verschijnt, onuitgegeven materiaal zoals zelf ontworpen lessen, thematische verzamelingen, lessuggesties en dergelijke. In een openbare bibliotheek kan dat niet."

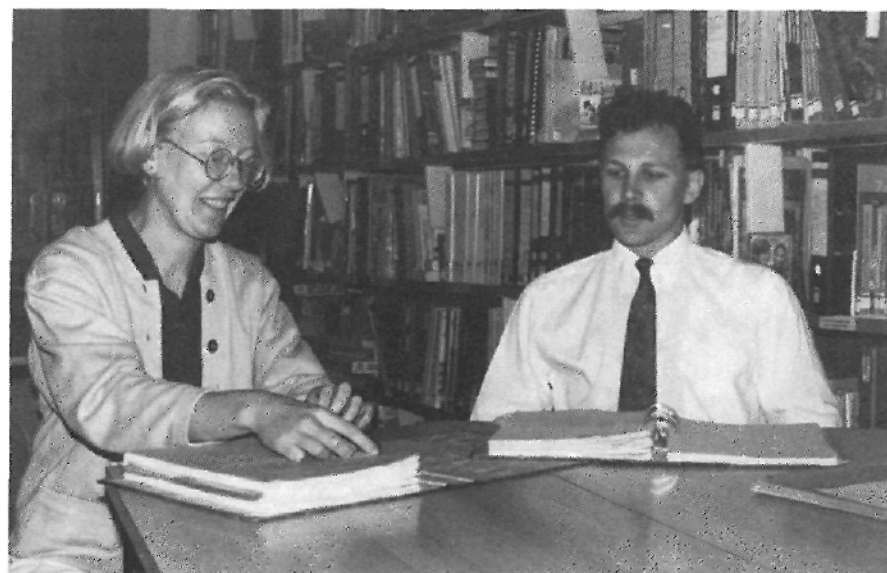
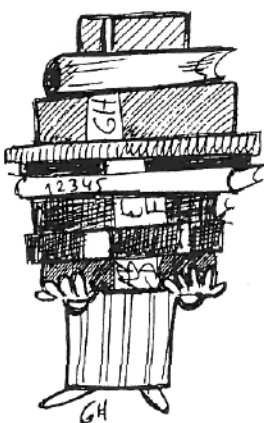
Welke konklusies hebben jullie getrokken uit wat mensen komen vragen, wat ze gebruiken?

E.M.: "Er wordt rekening mee gehouden bij de bestellingen. We kijken uit naar taalspelletjes, naar heel concrete materialen. Het probleem is dat er niet zoveel bruikbaars verschijnt."

P.V.A.: "Het organiseren van inhoudelijke informatie-avonden is ook een aspect waarmee we volgend jaar starten. We willen leerkrachten uit het basis- en sekundair onderwijs en lesgevers aan volwassenen, elk van die groepen, afzonderlijk bereiken. Als we de scholen een briefje met voorstellen toesturen, dan blijkt dat hen heel elementaire onderwerpen interesseren, zoals 'hoe ben ik interkultureel bezig in mijn klas', 'het aspect tweede taalverwerving', 'hoe breng ik de woordenschat aan voor anderstalige kinderen'. Die basisinformatie moeten we kunnen doorgeven."

Het publiek van leerkrachten die met migrantenkinderen te maken krijgen, vernieuwt zich ook voortdurend?

P.V.A.: "Ja, omdat veel leerkrachten een BTK-statuuut hebben. Maar ik heb de indruk dat meer en meer vaste leerkrachten die geen specifieke taelopdracht hebben naar anderstaligen toe, de noodzaak zien aan die problematiek iets te doen. Veel mensen zoeken ook materiaal rond een thema. Daarom is één van

Els Maton en Piet Van Avermaet en enkele van de 2000 dokumenten

"Scholen worden zich meer en meer bewust van het belang van de problematiek"

onze plannen volgend jaar te werken aan thematisch materiaal, zowel voor basis-, sekondair als volwassenenonderwijs. Het probleem is dat we met de huidige bezetting daar onvoldoende tijd voor hebben. We zullen dus mensen moeten proberen aan te trekken."

De Materialenbank heeft zich gespecialiseerd in leermiddelen Nederlands. Was dat omwille van het belang van een goede taalkennis? Een materiële of financiële beperking?

P.V.A.: "Ik denk niet dat het een beperking gebleken is. We hebben van in het begin sterk de nadruk gelegd op het taalprobleem, zowel bij volwassenen als in het onderwijs, omdat door gebrekkige taalkennis de beroepssituatie bemoeilijkt wordt, omdat taalverwerving een zeer moeizaam proces is, omdat het taalprobleem een blijvend probleem zal zijn. Vroeger dachten we dat het taalprobleem met de tweede generatie zou verdwijnen, dat het een typisch eerste-generatieprobleem was. Nu blijkt dat helemaal niet het geval te zijn. In eerste instantie is dus sterk de nadruk gelegd op taal, maar ik denk dat bij de aankoop van materiaal altijd ook intercultureel onderwijs en onderwijs in eigen taal en cultuur de aandacht kregen."

De Materialenbank is nu meer dan een jaar open. Waren de verwachtingen zo hoog gespannen dat dit niets dan frustraties heeft opgeleverd? Of denken jullie: het kon nog beter, maar we zitten op de goede weg?

P.V.A.: "Je mag nooit tevreden zijn natuurlijk."

E.M.: "Ik geloof dat we op een jaar tijd toch aardig wat mensen bereikt hebben met een initiatief dat nieuw was. Op 5 maand tijd, van september '87 tot januari '88 zijn er 1300 contacten geweest. Dat is niet zo slecht, denk ik.

En als je deze maand vergelijkt met september vorig jaar, dan doen er nu behoorlijk wat meer mensen beroep op ons."

E.P.: "Bij de volwassenenvorming is de Materialenbank vooral bekend geraakt bij de gevestigde initiatieven. Er moet regelmatig terug bekendheid aan worden gegeven. Ondertussen komen er weer andere mensen bij die op eigen houtje taalles geven en die niet weten waar ze terecht kunnen. Enkel met veel geluk komen ze dan hier terecht. Dat kunnen personen zijn die individueel voor OCMW's taalles geven aan vluchtelingen of mensen die les geven in het kader van sociale promotie, om maar twee voorbeelden te geven. Voor volwassenen bestaan niet dezelfde kanalen als bij scholen. Daarom zou de Materialenbank ook door officiële instanties - ik denk aan gemeenten - bekend moeten worden gemaakt."

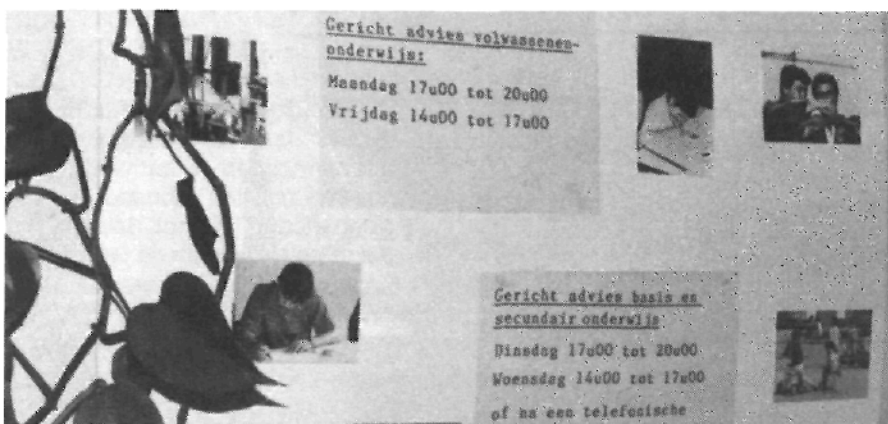
P.V.A.: "Ik denk dat het één van onze taken is de Materialenbank voortdurend kenbaar te maken. Een artikel behoeft konstant reclame. Voor volwassenen stelt zich dit probleem altijd, omdat de groep die je wilt bereiken zo wie so een groep is die beperkt in gemeente- of stadshuis binnenkomt, die niet naar bibliotheken gaat, die openbare diensten weinig of niet bezoekt. Die mensen moet je

thuis via de TV proberen te bereiken. Bij de scholen loop je dan weer frustraties op, omdat de verschillende onderwijsnetten - de top, niet de leerkrachten of schooldirecties - wantrouwig staan tegenover een autonome organisatie."

We hadden het al over themamappen en informatie-avonden. Wat hebben jullie voor de toekomst nog gepland?

E.M.: "Op bibliotheektechnisch vlak werken we aan de automatisering en willen samenwerken met de Centrale Openbare Bibliotheek, de Wereldmediatheek en het WEDEM. Voor doorverwijzing, gebruik van elkaars gegevens en de uitbreiding van ons video- en diabeestand."

P.V.A.: "We willen ook meer in de provincie gaan werken: in Mechelen samen met het Mechels overleg Migranten een uitleendienst organiseren en in Turnhout een 14-daagse inrichten voor informatie en advies. Verder willen we de contacten uitbouwen met organisaties die een edukatieve functie hebben, met de inspektiediensten en met de schooldirecties. Het zal ook belangrijk zijn regelmatig te overleggen met vertegenwoordigers van de drie onderwijsnetten en samen te werken in de begeleiding van scholen met migrantenkinderen. Eigen materiaal ontwikkelen staat ook op het lijstje: thematisch, leesmateriaal, nederlandse taal, intercultureel onderwijs. En ik kan zo nog doorgaan, maar we zullen dan wel moeten zoeken naar bijkomende personeelsleden."

Provinciale Materialenbank Leermiddelen Nederlands voor Migranten: Van Daelstraat 35, 2200 Borgerhout. Tel. 03/235 34 06.

Een nieuw leerjaar

Vorming

Vormingscentrum Foyer vzw richt voor migrantenjongeren vanaf 15 jaar die in de Brusselse agglomeratie wonen *deeltijdse vorming* in. Het programma bestaat uit 11 uur algemene vorming en 9 uur beroepsonderwijs (hout/metaal/elektriciteit). De lessen werden erkend als deeltijdse vorming, die voor de vervulling van de leerplicht in aanmerking komt. De mogelijkheid bestaat deeltijds te werken.

Voor de leeftijdsgroep 18 tot 25 jaar organiseert de vereniging een cursus *algemene vorming* van 16 uur per week. Op het programma staan taallessen Nederlands en een naar de praktijk gerichte opleiding: hoe solliciteren? Welke rechten heeft een jonge werknemer, een migrant, een jongere? Tevens is er de mogelijkheid een bijkomende scholing schoenmakerij of houtbewerking te volgen.

Vormingscentrum Foyer, Saincteleteplein 25, 1080 Brussel. Tel. 02/426.85.93

Minderheden en Migratie

In februari '87 werd aan de K.U.Leuven gestart met een bijscholingscursus *Minderheden en Migratie*. Op 5 oktober van dit jaar start het tweede deel van de cursus rond het thema *arbeidsmarkt en migranten*.

Programma:

Onderwijs en arbeidsmarkt: 5/10 en 12/10
Migrant en arbeidsmarkt: 19/10 en 26/10: positieve actie (F. Bovenkerk)
9/11 en 16/11: koöperatieve bedrijven (P. Brassé)
23/11 en 30/11: de migrant als zelfstandige (J-M Vanhaverbeke)
7/12 en 14/12: kritische nabeschoou-

wingen.

Inschrijvingen bij K. Ghesquière, p/a Centrum voor sociale en culturele antropologie, Tiensestraat 102, 3000 Leuven.

Begeleiders JAGA

Kinder- en tienerclub JAGA, een initiatief voor animatie en begeleiding van migrantenkinderen, organiseert speelclubs, naschoolse begeleiding, vormingsprojecten, vakantiewerking, onder begeleiding van een team van Vlaamse en Marokkaanse medewerkers van 17 tot 30 jaar. JAGA geeft in september enkele cursussen over haar werking met migrantenkinderen en om vrijwilligers toe te laten meer achtergrond te verwerven over cultuur, opvoeding, onderwijssituatie en integratie.

De introductiecyclus voor begeleiders is gratis en gaat door in Kinder- en tienerclub JAGA, Kwekerijstr 92, 2200 Borgerhout.

Inschrijvingen: Linnoeusstraat 40, 2200 Borgerhout. Tel 02/235.37.30 (woensd/vrijd).

Animatoren-kursus

Op zaterdag 15 oktober start de nieuwe driejarige vormingscyclus, georganiseerd door het Centre Socio-Culturel des Immigrés de Bruxelles. Die bereidt jongeren van 18 tot 25 jaar voor op de functie van *animator-vormingswerker* in buurthuizen, jeugthuizen, jeugdbeweging of alfabetiseringsinitiatieven.

De lessen beslaan 6 uur per week wat de combinatie met andere studies of met werk mogelijk maakt.

- Geen inschrijvingsgeld
- Aanwezigheids- en bekwaamheidsattest wordt afgeleverd.

Inschrijvingen: Centre Socio-culturel des Immigrés, Stalingradlaan 24, 1000 Brussel. Tel 02/513.96.02.

H. Gür, *De hemel bleek grijs*, de Geus, Breda, 1988.

Deze verhalenbundel geeft goed de sfeer weer die een Turk als vreemdeling ervaart. Halil Gür behandelt een aantal klassieke thema's zoals eenzaamheid, geen werk vinden, het huwelijk, de taal niet kennen, enz...

De verhalen zijn geschreven vanuit het ik-perspectief wat het geheel een zeer vertrouwelijke tint geeft en ik meende als ondertoon een zekere bittere gelatenheid te ontdekken, een resigneren aanvaarden van de situatie. Tevens geeft de schrijver aan dat Turkse mensen eigenlijk niet veranderen door naar hier te komen. Steeds dezelfde verlangens en bekommernissen zijn de basis van het handelen zowel hier als ginder, zowel voor de vreemdelingen als voor de autochtonen. Kortom, er verandert niets, maar toch eindigen alle verhalen met een optimistische noot.

Halil Gür De hemel bleek grijs

K. Türkmen, M. Dorleijn, H. Lamers, *Standaard Turks. Een leergrammatika*, Coutinho, Muiderberg, 1988.

Gezien de van het Nederlands afwijkende structuur van het Turks, is de systematische bestudering van de

grammatika voor een goede beheersing van deze taal onmisbaar. Dit grammatikaboek biedt een algemeen overzicht van het Turks zoals dat zich na de taalherforming van Atatürk in Turkije als standaardtaal van het dagelijkse leven ontwikkeld heeft.

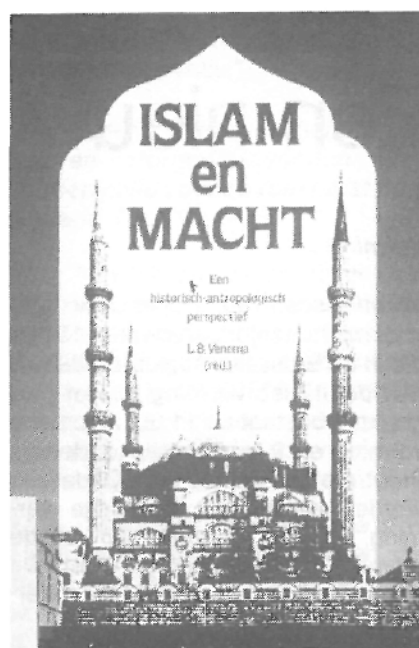
Door het groot aantal oefeningen en de woordenlijst die in het boek zijn opgenomen, heeft deze grammatika in de eerste plaats de bedoeling als leerboek dienst te doen. Daarnaast is het als grammaticaal naslagwerk te beschouwen.

R. Penninx, *Minderheidsvorming en emancipatie. Balans van kennisverwerving t.a.v. immigranten en woonwagengebwoners, 1967-1987*, Samson, Alphen a/d Rijn/Brussel, 1988.

Na een verkenning van zienswijzen en probleemstelling, wordt ingegaan op de maatschappelijke positie van minderheden. Arbeid en inkomen, onderwijs en huisvesting komen daarbij aan bod. Daarna volgen hoofdstukken over de etnisch-kulturele positie. Een slotbeschouwing en bijlagen vormen de afronding.

L.B. Venema (red.), e.a., *Islam en macht. Een historisch-antropologisch perspectief*, Van Gorcum, Assen/Maastricht, 1987.

In dit boek worden een aantal studies gepresenteerd die het verband tussen Islam en macht in de lokale context analyseren. Gebruik makend van zowel historische als antropologische methoden en theorieën, proberen de auteurs de ervaringen van gemeenschappen in N.-Afrika, Iran, de Indonesische Archipel en Senegal te begrijpen en te rekonstrueren. De bedoeling is aldus een beter inzicht te krijgen in de interactie tussen sociale structuren, bronnen van macht, religieuze instellingen en geloofsopvattingen.

T. Hermans, *Poezie van 1920 tot nu. Basisteksten Nederlands*, Coutinho, Muiderberg, 1988.

De reeks Basisteksten Nederlands is erop gericht materiaal ter beschikking te stellen dat dienstig kan zijn bij het leren van Nederlands als vreemde taal. Er wordt uitgegaan van een eenvoudige taal en een beperkte woordenschat.

De reeks bevat boeken over eigen literatuur, taalkunde, land en volk en omvat tevens een basisgrammatika. Zowel geschikt voor individuele studie als voor gebruik in een groepskursus.

Kommissie Ontwikkelingssamenwerking Nationale Vrouwenraad, *Vrouwen uit de derde wereld aan het woord*, Brussel, 1988.

De Nationale Vrouwenraad stelt in deze bundel dertig romans van vrouwen uit de derde wereld voor. Ze wil deze auteurs meer bekendheid geven en tevens een beeld geven van hoe vrouwen in de derde wereld le-

ven, hoe ze overleven, hoe ze creatief zijn, welke visie ze ontwikkelen op de dagdagelijkse realiteit.

Alle romans die aan bod komen, zijn in het Nederlands beschikbaar.

Te bestellen: Nationale Vrouwenraad, commissie ontwikkelingssamenwerking, Louisalaan 183, 1050 Brussel.

M.J. Danz, R.W.M. Gründemann, D. Koopman, *Klassegnoten. De situatie van Turkse en Nederlandse jongeren vergeleken*, N.I.P.G., Leiden, 1987.

Een onderzoeksrapport uitgaande van het Nederlands Instituut voor Preventieve Gezondheidszorg en handelend over de psycho-sociale problemen van Turkse adolescenten.

Er wordt uitgegaan van een groep Turkse respondenten (jongens en meisjes) en een Nederlandse vergelijkingsgroep, en het rapport handelt o.m. over: de gezinssituatie, de school, vrije tijd, gezondheid, hulpverlening, oriëntatie en toekomstvisie van de Turkse jongeren en hun ouders.

Het rapport bevat heel wat vergelijkende antwoordtabellen betreffende vragen over bvb.: algemene gezondheidsklachten, problemen thuis, relatie met de ouders, zakgeld, het aantal uren dat men thuis doorbrengt, diplomabezit, enz... Tenslotte wordt in de bijlagen volledig de aangewendde vragenlijst weergegeven.

Blits en Sleutelreeks, Infodok, Leuven, 1988.

Voor mensen die moeite hebben met lezen bestaat *Blits*, een gedrukt tijdschrift en een cassette (verschijnt 8 keer per jaar). Infodok gaf voor deze groep ook de *Sleutelreeks* uit, zeer eenvoudige maar toch volwassen verhalen.

Te bestellen bij Infodok, Brabantsestraat 95 A, 3000 Leuven.

MIGRANTEN

"GEMEENTEBELEID IN DE PRAKTIJK"

Studiekommissie Buitenlandse Minderheden, *Migranten, Gemeentebeleid in de praktijk*, Kluwer, Antwerpen, 1988.

In de reeks 'Gemeentebeleid in de praktijk' (een uitgavenreeks van Kluwer waarin diverse aspecten van concreet gemeentebeleid aan bod komen), verscheen ook de brochure, verzorgd door de Studiekommissie Buitenlandse Minderheden, onder de titel *Migranten*.

Deze brochure wil een overzicht geven van alle aspecten die voor een concreet gemeentelijk migrantenbeleid van belang kunnen zijn.

Een historisch overzicht van het migratiefenomeen in België, wordt gekoppeld aan wat recente en tijdsgebonden statistieken met als bedoeling vooroordelen aangaande inkomen, leefwijze en dgl. van vreemdelingen, te weerleggen. In een tweede deel beklemtonen de auteurs hun voorkeur voor een multikulturele samenleving met als hoeksteen een concreet op integratie gericht gemeentelijk migrantenbeleid.

Dit beleid omvat drie luiken: een sociaal-ekonomisch (evenredige deelname), een politiek (burgerschap) en een cultureel (emancipatie). Bij het onderdeel over de politieke integratie wordt ook de controversiële vraag aangaande het gemeentelijk stemrecht niet uit de weg gegaan. Met een reeks directe vragen en antwoorden trachten de auteurs de belangrijke bedenkingen hieromtrent in een juist kader te plaatsen. Tot slot van dit pleidooi voor integratie relativeren de auteurs de begrippen tolerantie en tolerantiedrempel. Over tolerantie heen worden positief diskriminerende maatregelen voor migranten gevraagd in alle belangrijke maatschappelijke sectoren, zodat ze "op basis van gelijkwaardigheid kunnen komen tot wederzijdse communicatie en

informatie, essentieel in een integratieproces".

In de laatste twee hoofdstukken (3 & 4) worden enkele concrete gemeentelijke beleidsinstrumenten naar migranten toe voorgesteld.

- Een aparte schepen voor migranten of niet?

- Hoe een bruikbare beleidsnota uitwerken?

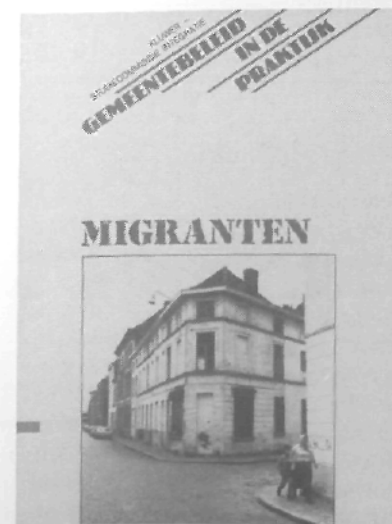
- Is een migrantendienst nodig?

- Over welke financiële middelen kan de gemeente beschikken om een migrantenbeleid uit te werken?

Dit zijn enkele van de concrete vragen die worden uitgewerkt.

Tot slot worden enkele uit de praktijk gelichte en heel concrete beleidsvoorstellen gedaan inzake onthaal en begeleiding, huisvesting, onderwijs, jongeren, gezondheid en dgl.. Het zijn vooral die laatste twee hoofdstukken die een praktisch werkinstrument kunnen vormen voor gemeenten waar migranten wonen.

Kan besteld worden bij: Uitgeverij Kluwer, Santvoortbeeklaan 21-23, 2100 Deurne.

Aktiviteiten-Agenda

Migranten en racisme in de verkiezingspropaganda

Uit vrees dat in de komende gemeenteraadsverkiezingen het migranten-thema zal misbruikt worden organiseert de *Vereniging van Marokkaanse Jongeren* een debatavond met medewerking van Ch. Picqué, burgemeester van St-Gillis, J. Leman van de Foyer, en V. Hobin van het Vocom.

Op deze informatie-avond wordt *Au revoir les enfants* van Louis Malle vertoond. De film is een autobiografisch geïnspireerd oorlogsdrama rond de vriendschap tussen een Franse en een Joodse jongen tijdens de bezetting.

Vrijdag 23 september, 19 uur. Zaal 'Vaartkapoen', Schoolstraat 76, 1080 Molenbeek.

Unesco - Symposium

Onder de titel *Culturele identiteit en wederzijds begrip* organiseert Unesco-Vlaanderen een tweedaagse wetenschappelijke bijeenkomst over de migrantenproblematiek. Er werden drie sessies gepland: over onderwijs, gezondheidszorg en samenlevingsopbouw. Het symposium wordt afgesloten met een panelgesprek over gemeentelijk beleid met de burgemeesters van Amsterdam, Birmingham, Duisburg, Marseille en Antwerpen.

Programma:
do 29/9: inl. M. Van Spaandonck

voormiddag: *migrantenonderwijs* referaten van J. Leman, P. Janssens, L. Smeekens en E. Peytier; panelgesprek met migranten die in het onderwijs werken

namiddag: *gezondheidszorg* referaten van R. Peeters, H. Goosens, F. Louckx en A. De Muynck; panelgesprek met praktici.

Vrij 30/9: *samenlevingsopbouw* voorm.: referaten van A. Martens, Ch. Susanne, R. Strybol, P. Hebberecht nam.: referaten van B. Hubeau, J. Vranken

Algemene besluiten: W. Calewaert.

Groot auditorium UFSIA, Rodestraat, Antwerpen. Afsluitend panelgesprek: 't Elzenveld, Lange Gasthuisstraat 45, Antwerpen.

Inschrijvingen: Unesco-Vlaanderen, F. Rooseveltplein 12, 2008 Antwerpen.

Kinderatellier

Elke woensdagnamiddag van 14 tot 17.30 uur kunnen kinderen terecht bij de Vereniging voor Marokkaanse Jongeren voor het kinderatellier.

A.J.M., Vermicelliefabriekstr 10, 1080 Brussel. Tel. 02/427.41.94

Ghana

Een groot deel van de vluchtelingen de laatste jaren komt uit Ghana. *Haven*, een initiatief van verschillende derde-wereldorganisaties, en het Overlegcentrum voor Integratie van Vluchtelingen vonden het nuttig

wat meer informatie over dit West-Afrikaanse land te brengen. Daarom werd een cyclus van drie informatie-avonden rond Ghana opgezet.

27/9, 20 u.: J. Visser over de politieke en economische evolutie van Ghana.

4/10, 20 u.: beelden uit Ghana.

11/10, 20 u.: F. Carpentier over de Ghanezen als vluchtelingen.

Telkens in de Wolsack, Oude Beurs 27-29, 2000 Antwerpen.

Acculturatie - Interkulturele training

Iteco richt een weekend interkulturele training in voor iedereen die in zijn woon- en werkomstandigheden in contact komt met mensen uit andere culturen. Een interkulturele training wil de deelnemers leren omgaan met cultuurverschillen. Bij de training wordt ingespeeld op de kennis, ervaringen en gevoelens van de deelnemers. Aan de hand van oefeningen, rollenspel, een project, wordt gepoogd inzicht te krijgen in de eigen culturele gebondenheid en wordt nagegaan hoe de interkulturele verstandhouding te verbeteren. Het maakt deel uit van een groeiproces dat er op gericht is samen met mensen van een andere culturele achtergrond aan een bredere en open samenleving te bouwen.

Van vrijdag 30/9 tot zondag 2/10 in 'Het Verloren Bos', Nijverheidsstraat 19, 9100 Lokeren.
Inschrijvingen: Iteco, Lakensestraat 76, 1000 Brussel.